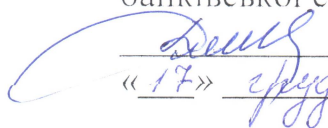

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

Допускається до захисту
в.о. завідувача кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

 доцент О.О. Драган
« 17 » грудня 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ТОВ «ЄВРО ФУД СЕРВІС»)

Виконав: Гутовський Сергій Ігорович
прізвище, ім'я, по батькові

підпис

Керівник: доцент Герасименко Ірина Олександрівна
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

підпис

Рецензент: доцент Хомовий Сергій Михайлович
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

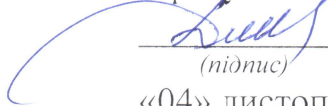

підпис

Я, Гутовський Сергій Ігорович, засвідчую, що кваліфікаційну роботу
магістра виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

Затверджую
гарант ОПП «Фінанси, банківська справа та
страхування»

 доцент О.О. Драган
(підпис)

«04» листопада 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра
Гутовському Сергію Ігоровичу

Тема: «Управління фінансовими ризиками підприємства (за матеріалами ТОВ «ЄВРО ФУД СЕРВІС»)).».

Перелік питань, що розробляються в роботі: визначити сутність та дослідити основні причини виникнення фінансових ризиків діяльності підприємства; охарактеризувати сучасні підходи до управління фінансовими ризиками підприємства; здійснити організаційно-економічну характеристику ТОВ «Євро Фуд Сервіс»; проаналізувати ефективність управління фінансовими ризиками; оцінити ймовірність банкрутства підприємства; обґрунтувати напрями удосконалення системи управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс»; впровадження аналітично-інформаційного забезпечення, оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості.

Вихідні дані: фінансова звітність ТОВ «ЄВРО ФУД СЕРВІС».

Календарний план виконання роботи

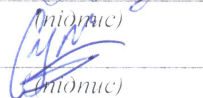
Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	листопад 2024 – січень 2025	виконано
Теоретико-методична частина	лютий – квітень 2025	виконано
Аналітична частина	травень – липень 2025	виконано
Рекомендаційна частина	серпень – жовтень 2025	виконано
Оформлення роботи	листопад 2025	виконано
Перевірка на плагіат	листопад 2025	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2025	виконано
Подання на рецензування	листопад 2025	виконано

Керівник

(підпис)

доцент І.О. Герасименко

Здобувач

(підпис)

С.І. Гутовський

Дата отримання завдання «04» листопада 2024 року

АНОТАЦІЯ

Гутовський С.І.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА (за матеріалами ТОВ «ЄВРО ФУД СЕРВІС»)

Досліджено сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів управління фінансовими ризиками підприємства.

Використано методи: загальнонаукові та спеціальні, логічний і порівняльний аналіз, економіко-статистичні та графічні методи.

Проаналізовано фінансовий стан та ефективність управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс» за 2022–2024 роки. Оцінено ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність та рентабельність підприємства, що дозволило виявити наявність кризових явищ у 2022 році та поступове відновлення фінансової стабільності у 2023–2024 роках. Проведено оцінку ймовірності банкрутства з використанням моделей Бівера, Альтмана та Спрінгейта, результати яких свідчать про зниження ризику фінансової неспроможності у 2024 році та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Запропоновано напрями удосконалення системи управління фінансовими ризиками підприємства, зокрема впровадження системи регулярного моніторингу ключових фінансових показників, розробку алгоритму управління ризиками та використання сучасних цифрових інструментів, включаючи елементи прогнозної аналітики та автоматизації процесів ризик-менеджменту.

Кваліфікаційна робота магістра викладена на 63 сторінках друкованого тексту, ілюструється 8 рисунками і 14 таблицями та складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 37 найменувань та додатків.

Ключові слова: ризик, управління фінансовими ризиками, банкрутство, дебіторська та кредиторська заборгованість, моніторинг.

ANNOTATION

Hutovskyi S.

MANAGEMENT OF FINANCIAL RISKS OF THE ENTERPRISE (based on the materials of «YEVRO FUD SERVIS» LLC)

The set of theoretical, methodological, and applied aspects of enterprise financial risk management has been studied.

Methods used: general scientific and special methods, logical and comparative analysis, economic-statistical and graphical methods.

The financial condition and effectiveness of financial risk management at Euro Food Service LLC for 2022–2024 have been analyzed. The liquidity, financial stability, business activity, and profitability of the enterprise were assessed, which made it possible to identify the presence of crisis phenomena in 2022 and a gradual restoration of financial stability in 2023–2024. The probability of bankruptcy was assessed using the Beaver, Altman, and Springate models, the results of which indicate a decrease in the risk of financial insolvency in 2024 and a strengthening of the company's financial stability.

Areas for improvement in the company's financial risk management system are proposed, in particular the introduction of a system for regular monitoring of key financial indicators, the development of a risk management algorithm, and the use of modern digital tools, including elements of predictive analytics and automation of risk management processes.

The master's thesis is presented on 63 pages of printed text, illustrated with 8 figures and 14 tables, and consists of an introduction, 3 chapters, conclusions, a list of 37 references, and appendices.

Keywords: risk, financial risk management, bankruptcy, accounts receivable and accounts payable, monitoring.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА....	9
1.1. Теоретична сутність та основні причини виникнення фінансових ризиків	9
1.2. Сучасні підходи до управління фінансовими ризиками підприємства.....	13
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТОВ «ЄВРО ФУД СЕРВІС».....	23
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	23
2.2. Аналіз ефективності управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс».....	38
2.3. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства.....	44
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТОВ «ЄВРО ФУД СЕРВІС».....	49
3.1. Впровадження аналітично-інформаційного забезпечення управління фінансовими ризиками підприємства	49
3.2. Оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Євро Фуд Сервіс».....	52
Висновки до розділу 3.....	57
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах функціонування підприємства стикаються з підвищеним рівнем невизначеності, що зумовлено нестабільністю ринкового середовища, коливаннями валютних курсів, інфляційними процесами, змінами у законодавстві та загостренням конкурентної боротьби. За таких обставин фінансові ризики стають одним із ключових чинників, що визначають результати господарської діяльності, впливають на платоспроможність, фінансову стійкість та можливості стратегічного розвитку підприємства.

Ефективне управління фінансовими ризиками дає змогу завчасно ідентифікувати потенційні загрози, оцінити їхній вплив на діяльність підприємства та розробити дієві заходи щодо мінімізації негативних наслідків. Впровадження комплексної системи управління фінансовими ризиками сприяє підвищенню адаптивності підприємства до зовнішніх та внутрішніх змін, формуванню конкурентних переваг та забезпеченню стабільності фінансових результатів діяльності підприємства.

Особливої актуальності дослідження набуває в сучасних умовах трансформації економіки, цифровізації фінансових процесів і інтеграції підприємств у глобальні ринки, що супроводжується появою нових видів ризиків і ускладненням механізмів їх прогнозування. У зв'язку з цим удосконалення теоретичних підходів і практичних інструментів управління фінансовими ризиками є необхідною передумовою забезпечення стабільного розвитку підприємств та зростання їх конкурентоспроможності.

Ступінь вивчення проблеми. Значний внесок у структурний аналіз проблем управління фінансовими ризиками підприємств зробили такі відомі вчені як І.О. Бланк, В.В. Вітлінський, Н.М. Внукова, В.І. Грушко, В.М. Шелудько, Т.А. Говорушко. Незважаючи на продовжені наукові дослідження, ця тема все ще вимагає подальшого розвитку, особливо в умовах воєнного стану. Це вимагає подальшого пошуку оптимальних методів аналізу та оцінки фінансових ризиків і найефективніших способів їх мінімізації.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс».

Для реалізації поставленої мети були сформовані наступні завдання:

- визначити сутність та дослідити основні причини виникнення фінансових ризиків діяльності підприємства;
- охарактеризувати сучасні підходи до управління ризиками фінансової діяльності підприємства;
- здійснити організаційно-економічну характеристику ТОВ «Євро Фуд Сервіс»;
- проаналізувати ефективність управління фінансовими ризиками;
- оцінити ймовірність банкрутства ТОВ «Євро Фуд Сервіс»;
- обґрунтувати напрями удосконалення процесу управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс».

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів щодо управління фінансовими ризиками підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечили досягнення поставленої мети. Теоретичний аналіз і узагальнення наукових джерел дали змогу визначити сутність фінансових ризиків та дослідити сучасні підходи до їх управління. Логічний і порівняльний аналіз використано для оцінки різних методичних підходів до визначення рівня ризиків підприємства. Економічний, статистичний та графічний методи застосовано під час аналізу фінансової звітності ТОВ «Євро Фуд Сервіс», що дозволило оцінити ефективність управління фінансовими ризиками та встановити причини їх виникнення.

Інформаційною базою дослідження є навчальні посібники; наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених в галузі управління та оцінювання фінансових ризиків підприємства; матеріали спеціалізованої, періодичної

літератури; інтернет-джерела а також річна фінансова звітність ТОВ «Євро Фуд Сервіс».

Апробація результатів дослідження. Науково-практичні результати дослідження доповідались та обговорювались на міжнародній науково-практичній конференції: Гутовський С.І. Створення системи моніторингу фінансових ризиків як інструменту забезпечення фінансової стабільності підприємства // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Фінанси, Маркетинг, Менеджмент, Економіка: сталі рішення та цифрові трансформації» 5-6 червня 2025 р. С. 114-116. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/fin_men_mar_econ_5-6.06.2025.pdf

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра викладена на 63 сторінках друкованого тексту, ілюструється 8 рисунками і 14 таблицями та складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел із 37 найменувань та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Теоретична сутність та основні причини виникнення фінансових ризиків

Фінансові ризики можна розглядати у широкому та вузькому контекстах. У широкому розумінні це ризики, що визначаються ймовірністю збитків частини фінансових ресурсів у підприємницькій діяльності. Таким чином, поняття «фінансовий ризик» можна розглядати як синонім поняття «комерційний (підприємницький) ризик». Крім того, «фінансовий ризик» може також використовуватися у вузькому значенні як частина комерційних ризиків, пов'язаних з ймовірністю фінансових збитків внаслідок операцій у фінансово-кредитних і біржових сферах [1].

В.І. Грушко визначає фінансовий ризик як ймовірність виникнення фінансових втрат у процесі господарської діяльності підприємства внаслідок невизначеності умов функціонування та впливу внутрішніх і зовнішніх чинників [2].

В.І. Успенко, Н.М. Внукова та Л.В. Временко розглядають фінансові ризики як ризики, що мають імовірнісний характер та пов'язані з можливістю виникнення фінансових втрат у процесі господарської діяльності підприємства через вплив невизначених внутрішніх і зовнішніх чинників. Визначення підкреслює, що фінансові ризики виникають через невизначеність економічного середовища і можуть негативно впливати на результати діяльності компанії [3].

Підхід В. В. Вітлінського чітко визначає причини виникнення фінансових ризиків через природні, людські та економічні фактори, а також підкреслює важливість врахування ознак ризиків, сфер їх прояву та впливу зовнішніх фінансових відносин на діяльність підприємства [4].

Для всебічного розгляду фінансових ризиків важливо визначити причини та джерела їх виникнення. Основні причини можуть мати різне походження і поділяються на зовнішні та внутрішні (табл. 1.1) [5].

Таблиця 1.1

Класифікація причин фінансових ризиків за походженням

Зовнішні причини	Внутрішні причини
- макроекономічна нестабільність (інфляція, коливання валютних курсів, зміни процентних ставок); - коливання попиту та пропозиції на ринку; - зміни законодавства та регуляторних норм; - політична нестабільність та економічні санкції; - вплив конкуренції та кон'юнктури ринку; - зміни у зовнішньоекономічних умовах (торговельні бар'єри, коливання цін на сировину та енергоресурси); - природні та соціальні катастрофи (стихійні лиха, пандемії); - воєнний стан.	- неефективна структура капіталу; - низький рівень фінансового планування і прогнозування; - помилки в управлінні грошовими потоками; - недостатній контроль за витратами; - високий рівень дебіторської заборгованості та її несвоєчасне погашення; - залежність від контрагентів; - недоліки в системі внутрішнього контролю та ризик-менеджменту; - нераціональна інвестиційна політика; - низький рівень ліквідності активів; - недостатня кваліфікація управлінського персоналу у сфері фінансового управління.

Зовнішні чинники формують ризики, які підприємство не може контролювати безпосередньо, але може враховувати при розробці та реалізації стратегії управління ризиками. Натомість внутрішні чинники формування фінансових ризиків пов'язані з особливостями організації та результатами господарської діяльності підприємства і включають фактори, що залежать від управлінських рішень, структури капіталу, фінансового планування, контролю за витратами та ефективності використання ресурсів [6].

Незалежно від того, як розглядаються фінансові ризики, а також їхнього походження, вони є наслідком тих чи інших фінансових відносин. Найпоширеніша класифікація фінансових ризиків – їх поділ на зовнішні та внутрішні (рис. 1.1).

Особливу увагу в аналізі фінансових ризиків заслуговує система їх управління. Найпростіший метод управління – це повне уникнення фінансових ризиків, тобто утримання від діяльності, яка може їх породжувати. Однак, оскільки в сучасних умовах будь-яка підприємницька діяльність пов'язана з

фінансовими ризиками, відмова від них фактично означає відмову від можливого майбутнього прибутку. Тому такий підхід до управління фінансовими ризиками не є оптимальним [7].

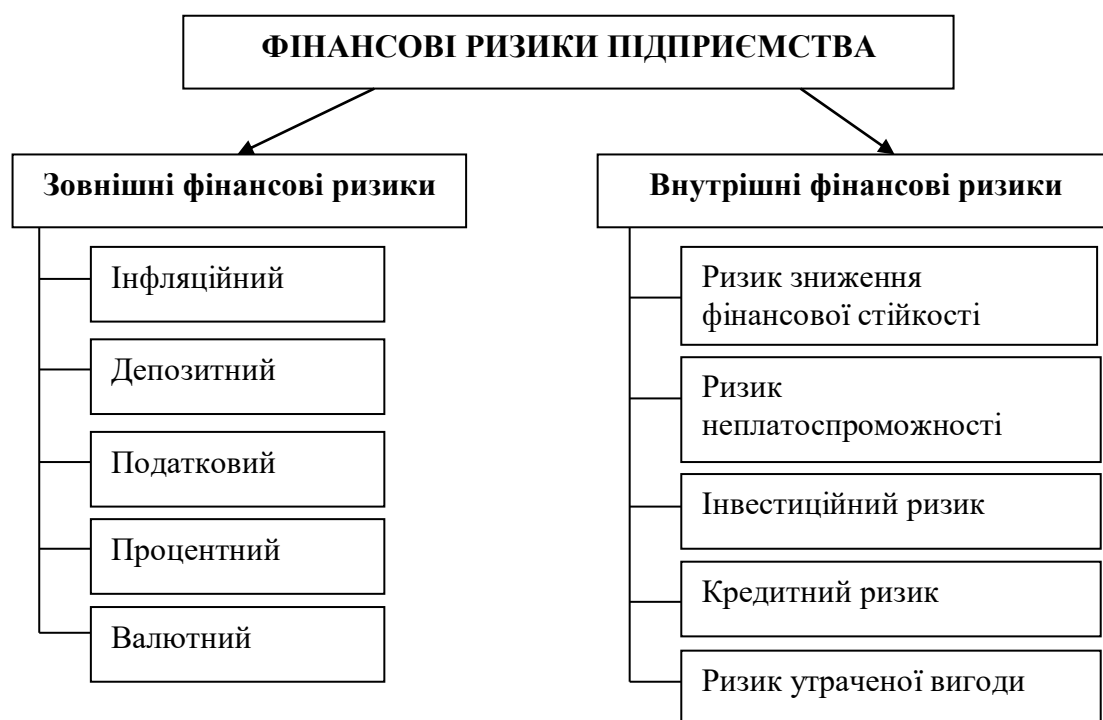

Рис. 1.1. Класифікація фінансових ризиків

Слід зауважити, що зовнішні фінансові ризики можуть бути зумовлені загальнооекономічними та ринковими чинниками. Загальнооекономічні чинники включають загальний спад обсягів виробництва в країні, збільшення рівня інфляції, уповільнення платіжного обігу, недосконалість і нестабільність податкового законодавства, зменшення рівня реальних доходів і купівельної спроможності населення тощо.

Серед ринкових чинників ризику можна виділити: зменшення обсягу внутрішнього ринку, падіння ринкового попиту, збільшення пропозиції товарів-субститутів, нестабільність фінансового і валютного ринків, недостатня ліквідність фондового ринку. Внутрішні фінансові ризики підприємства залежать від впливу виробничо-комерційних, інвестиційних і фінансових чинників.

Одним з головних недоліків розглянутих підходів до розуміння поняття «фінансові ризики підприємства» є їх недолік врахування позитивних

наслідків ризику. Підійшовши до розгляду визначень цього терміну, можна визначити фінансові ризики підприємства як ймовірність отримання певного результату, що може призвести до позитивних наслідків або невинуватених втрат вартості через дію сприятливих або несприятливих факторів зовнішнього та внутрішнього середовища під час господарської діяльності [8].

Фінансові ризики відіграють вирішальну роль у загальній структурі ризиків підприємства, складаючи значну частину всіх господарських ризиків і впливаючи на різні аспекти його діяльності. Зростання впливу фінансових ризиків на фінансові результати підприємства пов'язане зі швидкими змінами економічної ситуації в країні та на фінансовому ринку, розширенням сфери фінансових відносин, впровадженням нових фінансових технологій та інструментів [8].

Особливістю фінансового ризику є те, що він обов'язково впливає на фінансові потоки та зміну структури фінансових активів підприємства. Іншою важливою особливістю є те, що фінансовий ризик виникає на всіх етапах господарської діяльності підприємства. Прояви такого ризику можуть бути різноманітними – від відсоткового ризику при кредитуванні до ризику платоспроможності при реалізації продукції [9].

Отже, фінансовий ризик є одним із найважливіших видів ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємств у ринковій економіці. Він відрізняється невизначеністю щодо результатів фінансових операцій у майбутньому, непередбачуваністю та випадковістю, може мати як позитивні, так і негативні наслідки.

Для ефективного аналізу та оцінки фінансових ризиків доцільно спиратися на наукові розробки, поєднуючи відомі методи та адаптуючи їх до практичного використання у повсякденній діяльності підприємства. Водночас важливо враховувати специфіку функціонування конкретного суб'єкта господарювання, його галузеві особливості, масштаби діяльності та фінансовий стан, що забезпечує обґрунтованість результатів оцінки та підвищує ефективність управлінських рішень. Важливо, щоб система аналізу

та оцінки фінансових ризиків підприємства була простою та зрозумілою у використанні, орієнтованою на практичне застосування й водночас узгодженою зі стратегічними цілями розвитку підприємства, що забезпечує її ефективність та дієвість у процесі прийняття управлінських рішень.

1.2. Сучасні підходи до управління фінансовими ризиками підприємства

Аналіз фінансових ризиків є невід'ємною складовою системи управління ризиками підприємства та відіграє ключову роль у забезпеченні його фінансової стабільності. Він дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози, оцінювати ймовірність їх настання та можливі фінансові втрати, що дає змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення. Крім того, систематичний аналіз ризиків сприяє підвищенню адаптивності підприємства до змін ринкових умов, зменшенню невизначеності у фінансових прогнозах та забезпеченню стійкого розвитку компанії в довгостроковій перспективі. Етапи проведення аналізу фінансових ризиків підприємства представлені на рисунку 1.2.

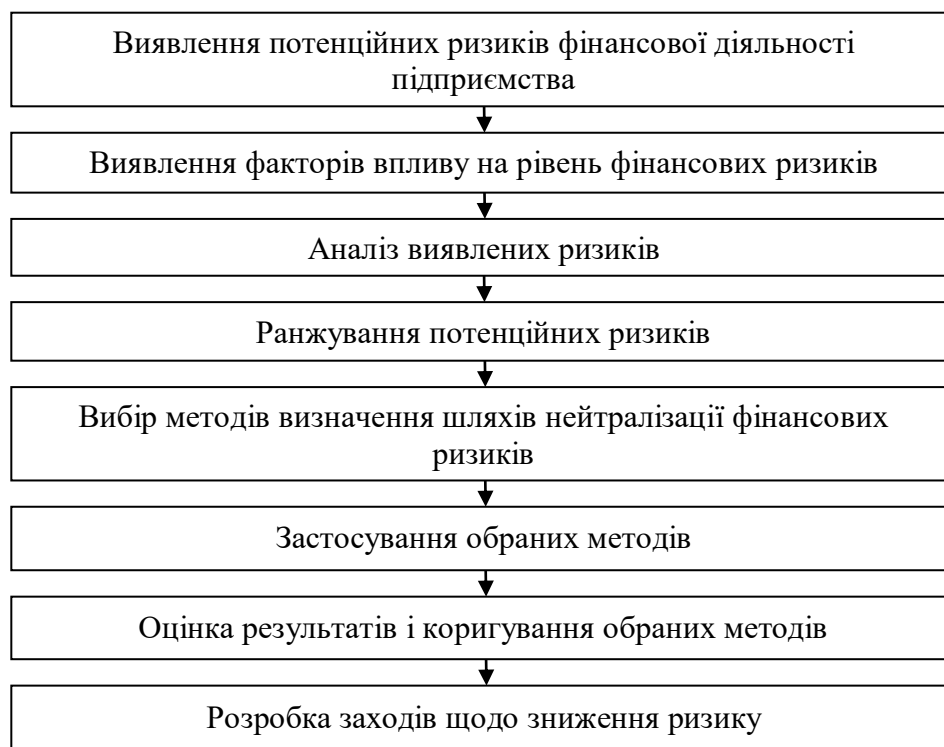

Рис. 1.2. Алгоритм проведення аналізу фінансових ризиків

У сучасних умовах господарювання управління ризиками можна здійснювати за допомогою різноманітних методів, спрямованих на зниження та уникнення їх негативного впливу на реалізацію стратегічних і оперативних цілей підприємства, забезпечення стабільності його фінансового стану та підвищення ефективності діяльності.

Центральним аспектом управління фінансовими ризиками є вибір оптимального методу їх мінімізації. Насамперед доцільно розглянути внутрішні механізми зниження ризиків (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні методи зниження фінансових ризиків

Метод	Характеристика та умови застосування
1	2
Диверсифікація	Розподіл фінансових ресурсів, видів діяльності, джерел доходів або інвестицій між різними об'єктами з метою зменшення залежності підприємства від одного напрямку діяльності, контрагента чи фінансового інструмента. Застосування цього методу дає змогу знизити загальний рівень фінансових ризиків за рахунок компенсації можливих втрат в одному сегменті за рахунок стабільних або прибуткових результатів в інших, а також підвищити фінансову стійкість і адаптивність підприємства до змін ринкового середовища.
Лімітування	Встановлення гранично допустимих обсягів фінансових операцій, витрат, зобов'язань або концентрації ресурсів за окремими напрямками діяльності, контрагентами чи фінансовими інструментами. Застосування лімітування дає змогу обмежити можливі фінансові втрати, запобігти надмірному ризику та забезпечити контроль за використанням фінансових ресурсів. Найчастіше ліміти встановлюються щодо рівня дебіторської заборгованості, обсягів кредитування, інвестиційних вкладень, валютних операцій, а також концентрації коштів у окремих активах. Сприяє підвищенню фінансової дисципліни та стабільності діяльності підприємства.
Самострахування	Формування власних резервних фондів і запасів фінансових ресурсів, призначених для покриття можливих втрат у разі настання ризикових подій. Застосування самострахування дає змогу підвищити фінансову стійкість підприємства, зменшити залежність від зовнішніх страхових організацій та забезпечити оперативне реагування на негативні фінансові наслідки. Найчастіше самострахування реалізується через створення резервів сумнівних боргів, резервів під знецінення активів, страхових та стабілізаційних фондів, що сприяє зниженню ймовірності фінансових ускладнень і забезпеченню безперервності господарської діяльності.

Продовження табл. 1.2

1	2
Хеджування	Використання фінансових інструментів або контрактів для страхування від несприятливих коливань ринкових цін, валютних курсів, процентних ставок або цін на сировину. Застосування хеджування дозволяє підприємству знизити вплив непередбачуваних змін ринкових показників на фінансові результати, стабілізувати грошові потоки та планування бюджету. Найпоширеніші форми хеджування включають форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони, свопи та інші похідні фінансові інструменти, які дають змогу заздалегідь фіксувати ціни або ставки, зменшуючи ризики втрат від коливань ринку.

Ще одним важливим методом зниження фінансових ризиків є страхування у страхових компаніях, що передбачає передачу частини можливих збитків від фінансових операцій страховикові. У цьому випадку ризики розподіляються між підприємством-страхувальником і страховиком, що дозволяє мінімізувати негативні фінансові наслідки небажаних подій, забезпечити фінансову стабільність підприємства та захистити його активи від непередбачуваних витрат.

Серед основних методів також можна виділити розподіл ризиків, ухилення від них, диверсифікацію, локалізацію джерел ризику вартості, лімітування витрат, страхування та хеджування. При цьому заходи, спрямовані на оптимізацію ризиків, дозволяють відібрати і ранжувати фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, встановити залежність між ними та об'єктами ризику, а також здійснити стохастичну оптимізацію ризику [10].

Фінансові ризики можуть суттєво впливати на функціонування підприємства. Зміни валютних курсів, коливання цін на нафту та природний газ, а також зростання процентних ставок та інші ризики можуть призвести до фінансових збитків та втрат [11].

Під час дослідження зовнішніх та внутрішніх факторів середовища підприємства можна передбачити негативний вплив деяких з них та визначити низку негативних чинників, утворюючи комплексну систему ризиків.

Отже, фактор ризику в економіці – це група або складові чинники, які сприяють виникненню негативного фінансового результату. Вони не є

безпосередньою причиною негативного результату, але збільшують ймовірність виникнення ризиків та фінансових втрат [12].

На практиці, для зменшення негативного впливу ризиків потрібно не лише провести аналіз можливих факторів ризику, а й побудувати комплексну систему управління, яка охоплюватиме всі аспекти моніторингу ризиків, такі як ідентифікація типів ризиків, оцінка ймовірності їх настання, ухвалення управлінських рішень та аналіз результатів.

Система моніторингу фінансових ризиків – це сукупність інформаційно-аналітичних та контрольних заходів, які допомагають управляти фінансовими ризиками, включаючи збір та обробку відповідної інформації про зміни відповідних показників, а також аналіз відхилень та їхній вплив на витрати підприємства, формування та реалізацію управлінських рішень для адаптації підприємства до змін у господарському середовищі [13].

Функціональний склад системи моніторингу фінансових ризиків має бути ширшим, ніж простий набір заходів для відстеження умов господарювання. Його ефективність забезпечується прогнозуванням та діагностикою всіх операцій, які виконуються у рамках інформаційно-аналітичних процедур.

Важливим є структурування інформаційної бази для повного висвітлення та класифікації всіх факторів ризику, що враховуються у системі моніторингу, а також встановлення характеру та закономірностей зміни впливу цих факторів на діяльність підприємства.

Система моніторингу фінансових ризиків – це комплекс основних етапів аналізу, який визначає спрямованість та глибину впливу фінансових ризиків на діяльність підприємства. Дані етапи включають ідентифікацію типів ризиків, оцінку якісних та кількісних параметрів ризику, ухвалення управлінських рішень для мінімізації негативного впливу ризику та оцінку ефективності управління фінансовими ризиками.

Отже, при аналізі зовнішніх та внутрішніх факторів можна виділити ті, що найбільше впливають на фінансовий стан підприємства. Дані фактори утворюють систему фінансового ризику.

Основні компоненти системи моніторингу фінансових ризиків підприємства, їх характеристика та рекомендації для успішної імплементації представлені у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Характеристика ключових блоків системи моніторингу фінансових ризиків підприємства

Назва основного блоку	Складові основного блоку	Характеристика та рекомендації
1. Побудова профілю ризику	1.1. Сфера виникнення ризику	Провести поглиблений аналіз факторів зовнішнього та внутрішнього середовища
	1.2. Вид ризику	Із виявленого в п.1.1. різноманіття факторів виокремити низку факторів, що є ключовими для самого підприємства.
	1.3. та 1.4. Тип ризику та граничний рівень ризику	Для впровадження таких заходів та визначення необхідних параметрів доцільно використання експертного методу
2. Оцінка ступеня впливу ризику на підприємство	2.1. та 2.2. Вірогідність настання ризику та наслідки прояву ризику	Доцільно побудувати модель впливу ризику, де основними параметрами будуть виступати вірогідність настання та імовірні наслідки прояву ризику
3. Прийняття управлінських рішень щодо запобігання впливу ризику	3.1. Попередження імовірності настання ризику	Страховання ризиків та зазначення необхідних положень у відповідних угодах, розпорядничих документах тощо.
	3.2. Прийняття ризику	Забезпечення підприємства певними фінансовим резервами для покриття допустимого негативного впливу ризику в разі неможливості уникнення.
	3.3. Покриття втрат від впливу ризику	Покриття фінансових втрат від передчасно непередбаченого негативного впливу фактору
4. Оцінка ефективності моніторингу фінансовими ризиками	4.1 Розрахунок фінансово-економічних показників підприємства	Визначення та проведення розрахунку необхідних фінансово-аналітичних показників, виявлених в ході аналізу факторів в п.1-3.
	4.2. та 4.3. Порівняння отриманих результатів з попередніми періодами та з середніми показниками в країні	Аналіз результатів розрахунків з даними попередніх років або з показником-еталоном, яким може виступати середнє значення показника в галузі, в країні, або зіставлення із аналогічними значеннями підприємств-конкурентів.
	4.4. Виявлення причин відхилень результатів від запланованих	Виявлення причин відхилення показників від запланованих параметрів та настання фінансових втрат через вплив факторів фінансового ризику. На управлінському рівні вжити відповідних заходів для усунення та запобігання в подальшому подібних прорахунків.

Джерело: складено автором на основі [8].

Для кращого розуміння фінансового ризику доцільно розглядати його в залежності від джерела виникнення, чи то він спричинений зовнішнім середовищем, чи від власної діяльності підприємства.

Фактори ризику зовнішнього середовища включають рівень інфляції, коливання валютних курсів, кредитну політику держави, інвестиційний клімат, систему оподаткування та митне регулювання.

Зазначені фактори мають значний вплив на операційну діяльність підприємства, оскільки їхні коливання впливають на цінову динаміку сировини, комплектуючих та матеріалів. Особливу важливість набувають різниця в курсах національної та іноземної валют, а також політика митного регулювання, особливо для підприємств з активною міжнародною діяльністю. Крім того, кредитна політика впливає на рівень процентних ставок та доступність кредитних ресурсів. Інвестиційний клімат визначає можливості для залучення фінансових ресурсів для розвитку та модернізації підприємства, а податкове навантаження впливає на загальний фінансовий стан.

Щодо внутрішніх фінансових ризиків, вони включають основні показники, які описують фінансово-економічний стан підприємства, такі як фінансова стійкість, рентабельність, структура активів та їх ліквідність, оборотність активів і т.д.

Після визначення основних складових фінансового ризику можна побудувати профіль ризику. Це передбачає встановлення типу ризику та визначення його максимально припустимого рівня.

Застосування експертних методів аналізу ризиків дозволяє оцінити ймовірність настання та можливі наслідки виявлення конкретного фінансового ризику.

Приймаючи управлінські рішення для зменшення впливу ризику, важливо враховувати, що гнучкість функціонування системи моніторингу зростає завдяки різноманітності її функцій. Користувачами інформаційно-аналітичних даних можуть бути співробітники з різних відділів, що мають різний рівень відповідальності та управлінські повноваження.

При розробці організаційного забезпечення системи моніторингу для ухвалення управлінських рішень з метою зменшення ризику важливо враховувати розподіл обов'язків між виконавцями та дотримуватися концептуального підходу, якого дотримується підприємство при формуванні структури моніторингу та розробці загальної системи управління.

Внутрішня єдність та повнота покриття системи моніторингу фінансових ризиків підприємства значно визначаються вибором нормативно-методичної бази, що використовується під час проведення моніторингу. Використання відповідних розрахунково-аналітичних показників, їх структура та порядок розрахунку визначають ступінь відповідності висновків щодо отриманих результатів або здатність своєчасно виявляти будь-які відхилення від параметрів, передбачених планами підприємства [14].

Однією з ключових характеристик системи моніторингу є швидкість реакції на несподівані події. Сутність цієї властивості полягає у здатності системи в поточний момент часу аналізувати цілі та завдання, що стоять перед підприємством у планах, а також у доступних фінансових ресурсах. Очікується, що система моніторингу зможе виявити конкретні відхилення у стані впливових факторів, з'ясувати причини цих відхилень та оперативно визначити можливі наслідки [15].

Проведення оперативного контролю за виконанням планових показників є ключовим елементом системи регулювання, оскільки відображає, наскільки ефективно надходять фінансові ресурси та якісно протікає виробничий процес порівняно із запланованими параметрами. Такий контроль має бути вчасним та забезпечувати потрібну інформацію для ухвалення управлінських рішень на всіх рівнях управління фінансовими ризиками. Важливою є оперативність отримання та ясність передачі інформації про стан та наслідки впливу фінансових факторів [16].

Фінансові ризики можуть мати системний характер, що означає, що вони можуть поширюватися на всю фінансову систему підприємства. Зменшення

ризиків передбачає ретельне планування та управління, яке охоплює всі рівні організації [17].

Постійний моніторинг фінансових показників є важливою складовою управління фінансовими ризиками. Аналіз фінансової звітності, прогнозування змін на фінансових ринках та розробка сценаріїв допомагають вчасно виявляти можливі ризики та приймати необхідні заходи.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, представимо алгоритм системи управління ризиками на підприємстві (рис. 1.3).

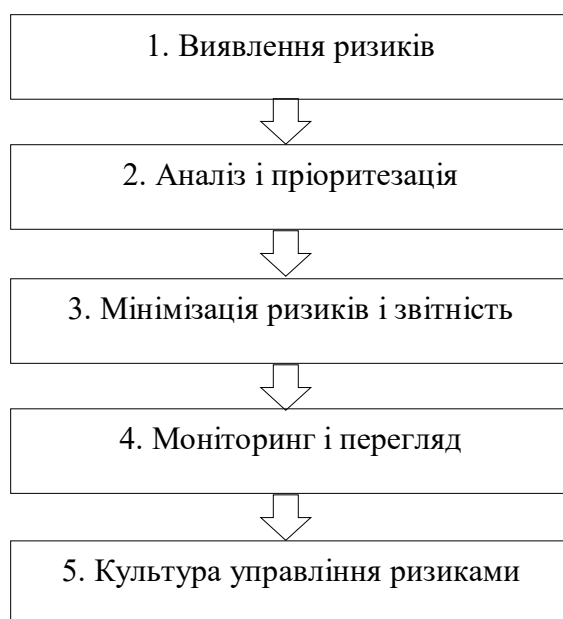

Рис. 1.3. Система управління ризиками на підприємстві

Джерело: складено автором на основі [18]

Як вказано на рисунку, запропонована система містить п'ять складових, з яких найважливішою є культура управління ризиками – створення середовища в організації, що сприяє виявленню, оцінці та зменшенню ризиків, а також відкритій комунікації про ризики. Незалежно від того, наскільки ефективно організовано процес управління ризиками, без залученості у процесі з боку співробітників та керівника підприємство не зможе успішно контролювати та мінімізувати ризики.

Успішне управління фінансовими ризиками потребує формування відповідальної корпоративної культури, чіткого розподілу обов'язків, мотивації персоналу та усвідомлення важливості дотримання встановлених

процедур і стандартів управління ризиками. Визначення завдань ризик-менеджменту для управління фінансовими ризиками підприємства полягає в обґрунтуванні підходів до ідентифікації, оцінювання та їх мінімізації з метою забезпечення фінансової стійкості, стабільності діяльності й підвищення ефективності управлінських рішень (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Завдання ризик-менеджменту

№ з/п	Завдання ризик-менеджменту	Опис
1	Формалізація об'єкта управління	Створення «реєстру ризиків» підприємства, виявлення усіх внутрішніх і зовнішніх ризиків; визначення причинно-наслідкових зв'язків між ними; формування «карти ризиків», що включає рівень небезпеки, ймовірність настання ризику, можливі наслідки та розмір потенційних збитків.
2	Оцінка лінії толерантності до ризику	Визначення допустимого для підприємства рівня ризику, який воно здатне прийняти та витримати без серйозних фінансових наслідків. Оцінка якісних і кількісних параметрів ризик-апетиту, які забезпечують баланс між прибутковістю та ризиком. Невизначеність схильності до ризику може призвести до неусвідомленого прийняття рішень і, як наслідок, до кризи або банкрутства підприємства.
3	Формування системи пріоритетів реагування на ризики	Визначення, які ризики перевищують рівень допустимої толерантності та потребують першочергового управління. Пріоритезація ризиків за рівнем небезпеки та потенційним збитком.
4	Розробка механізмів управління ризиками	Планування та фінансування заходів з управління ризиками; оцінка ефективності системи управління ризиками; моніторинг динаміки їх зміни; ведення звітності щодо ризиків; періодичне навчання персоналу методам ризик-менеджменту; постійне вдосконалення процесу управління ризиками.

Джерело: складено автором на основі [19, 20, 21]

Стратегічне управління фінансовою діяльністю є однією з ключових складових системи управління підприємством, що визначає загальні цілі та стратегії компанії щодо забезпечення фінансової стійкості, аналізує ринкове середовище та конкурентоспроможність, а також передбачає розробку стратегій залучення фінансових ресурсів [22]. Фінансове управління є ключовим інструментом для досягнення стратегічної мети, визначає прибутковість, ліквідність та фінансову стабільність компанії.

Висновки до розділу 1

Досліджено теоретичні аспекти фінансового ризику підприємства та сучасні підходи до їх управління.

Встановлено, що фінансові ризики мають багатофакторну природу та формуються під впливом макроекономічних, ринкових, політичних, соціальних і воєнних чинників, а також внутрішніх управлінських рішень, структури капіталу, ефективності фінансового планування та контролю. Доведено доцільність їх поділу на зовнішні та внутрішні, що дозволяє систематизувати джерела ризику та обґрунтувати напрями управлінського впливу.

У межах розділу проаналізовано сучасні підходи до управління фінансовими ризиками підприємства, визначено основні методи їх мінімізації, зокрема диверсифікацію, лімітування, самострахування, хеджування та страхування. Обґрунтовано, що ефективне управління фінансовими ризиками потребує комплексного підходу, який поєднує ідентифікацію ризиків, їх якісну та кількісну оцінку, прийняття управлінських рішень і постійний моніторинг результатів.

Особливу увагу приділено системі моніторингу фінансових ризиків як ключовому елементу ризик-менеджменту, що забезпечує своєчасне виявлення загроз, оцінку їх впливу на фінансовий стан підприємства та адаптацію управлінських рішень до змін зовнішнього середовища. Наголошено на важливості формування культури управління ризиками, чіткого розподілу відповідальності та використання інформаційно-аналітичного забезпечення в процесі прийняття рішень.

Отже, теоретичні положення, узагальнені в даному розділі, створюють науково-методичну основу для подальшого аналізу фінансових ризиків конкретного підприємства, оцінювання ефективності системи їх управління та розробки практичних рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості й стабільності його діяльності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТОВ «ЄВРО ФУД СЕРВІС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Євро Фуд Сервіс» – одне з найбільших харчових підприємств Київської області, основним видом діяльності якої є виробництво продуктів швидкого приготування та їх реалізація в Україні та за кордоном.

Міжнародна компанія «Євро Фуд Сервіс» (ЄФС) – один із найбільших виробників продуктів швидкого приготування в Європі. Компанія має багаторічний досвід виробництва продуктів харчування, а також створення та розвитку сучасних систем дистрибуції на ринках України, Європи та країн MENA. «Євро Фуд Сервіс» пропонує споживачеві широкий асортимент інноваційних та технологічних продуктів швидкого приготування під міжнародними брендами REEVA, IDELIA та Glads.

Основними продуктовими напрямками компанії є локшина швидкого приготування, інстант паста, картопляне пюре швидкого приготування, універсальні приправи та традиційні макаронні вироби.

ТОВ «Євро Фуд Сервіс» було засновано 21 листопада 2007 року у м. Біла Церква, Київської області. Підприємство належить до категорії FMCG, що характеризує випуск продукції харчування широкого вжитку. Зокрема підприємство є дочірнім підприємством з 100 % в'єтнамсько-японським капіталом міжнародного холдингу «Mareven Food Holdings», який має підприємства в Європі та Азії. Також продукція підприємства реалізується як на внутрішньому ринку країни, так і з-за кордоном. На даний момент продукція ТОВ «Євро Фуд Сервіс» представлена більш ніж в 20 країнах світу [23].

Підприємство займається такими видами економічної діяльності згідно з КВЕД:

Виробництво інших харчових продуктів, які не віднесені до інших

категорій (КВЕД 10.89).

Виробництво готової їжі та страв (КВЕД 10.85).

Виробництво прянощів та приправ (КВЕД 10.84).

Перероблення та консервування картоплі (КВЕД 10.31).

Оптова торгівля іншими продуктами харчування, включаючи рибу, ракоподібних і молюсків (КВЕД 46.38).

Не спеціалізована оптова торгівля (КВЕД 46.90).

Роздрібна торгівля іншими продуктами харчування в спеціалізованих магазинах (КВЕД 47.29).

Складське господарство (КВЕД 52.10).

Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки (КВЕД 73.20).

«Євро Фуд Сервіс» має тісну бізнес-співпрацю з великою компанією з виробництва продуктів харчування на ринку В'єтнаму – UNIBEN з кількома виробничими майданчиками загальною виробничою потужністю близько 2 000 000 000 штук готової продукції.

Площа виробничо-логістичного комплексу – 66 330 м².

Широкий асортимент продукції – 150 SKU.

Розмір статутного капіталу – 1 488 288 184,00 грн.

Виробнича потужність – 600 000 000 одиниць/рік.

Загальна кількість працівників – 477 [24].

Місія компанії забезпечити споживачів смачними та зручними продуктами харчування від відомих міжнародних брендів, що виробляються за найвищими стандартами здоров'я та безпеки [23].

«Євро Фуд Сервіс» – спеціалізується на розробці, виробництві та дистрибуції широкого асортименту продуктів харчування. Флагманський бренд компанії REEVA займає лідерські позиції на ринку В'єтнаму і набуває прихильності мільйонам споживачів у більш ніж 40 країнах світу: Україна, Німеччина, Великобританія, Польща, Словаччина, Чехія, Болгарія, Румунія,

Молдова, Угорщина, Іспанія, Нідерланди, Данія, Швеція, Фінляндія, Литва, Латвія, а також країни Азії, Африки та Близького Сходу.

Основними продуктовими напрямками компанії є локшина швидкого приготування, інстант паста, картопляне пюре швидкого приготування, універсальні приправи та традиційні макаронні вироби.

Структура управління ТОВ «Євро Фуд Сервіс» наведена на рисунку 2.1.

Головні підрозділи	Дирекція						
	Структурні підрозділи						
Фабрика	Департамент виробництва		Відділ закупок		Служба складського господарства		Технічна служба
Департамент маркетингу	PR-відділ	Бренд відділ		Відділ оперативного управління		Відділ торгового маркетингу	
Департамент якості	Відділ управління якістю			Технологічний відділ		Вимірювальна виробнича лабораторія	
Департамент експорту	Відділ продажів		Відділ продажів		Відділ продажів	Відділ продажів MENA	
Департамент адм. господарства	Служба управління справами		Адміністративна-господарська служба		Служба інформаційних технологій		Юридична служба
Департамент продаж України	Відділ по роботі	Регіон Захід	Регіон Київський		Регіон Центр	Регіон Схід	Регіон Південь
Департамент підтримки продаж	Відділ по роботі з клієнтами				Відділ з планування		
Департамент управління персоналом	Відділ C&B і кадрового адміністрування				HR партнери		
Департамент фінансів	Відділ бюджетування		Аналітичний відділ		Бухгалтерія		Служба управління справами
Департамент адмін. справ	Служба управління справами						
Відділ охорони праці							

Рис. 2.1. Структура управління ТОВ «Євро Фуд Сервіс»

Аналіз майна підприємства має важливе значення, оскільки від його величини та структури залежать обсяги діяльності, соціально-економічний розвиток господарюючого суб'єкту, рівень платоспроможності, ліквідності та фінансова сталість. Оцінка майнового стану підприємства дає змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за визначений період, відстежувати тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів

підприємства. Статті балансу для аналізу майна підприємства наведено в табл. 2.1, 2.2 [25, 26].

Таблиця 2.1

Загальна оцінка стану майна ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	
				+/-	%
Усього майна, тис. грн, у т.ч.	883 608	1 362 849	2 722 306	1 359 457	—
1. Основні засоби та інші необоротні активи, тис. грн	282226	356956	608469	904 670	—
У % до майна	31,94	26,19	43,58	—	11,64
2. Оборотні активи, тис. грн	550 599	976 150	1535410	584 811	
У % до майна, з них:	62,31	71,63	56,39	—	-5,92
2.1. Матеріальні оборотні кошти, тис. грн	(809580)	832184	321 722	-510 462	—
У % до оборотних коштів	(91,62)	61,06	20,96	—	-70,66
2.2. Грошові кошти та їх еквіваленти і поточні фінансові інвестиції, тис. грн	35 014	257 307	560 191	302 884	—
у% до оборотних коштів	3,96	18,88	36,48	—	32,52

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Наведені дані демонструють, що за період з 2022 по 2024 роки загальний обсяг майна підприємства суттєво збільшився – з 883 608 тис. грн у 2022 році до 2 722 306 тис. грн у 2024 році, що становить приріст на 1 838 698 тис. грн або понад дворазове зростання. Така динаміка свідчить про розширення масштабів діяльності підприємства, збільшення інвестицій та активізацію операційної діяльності.

Обсяг основних засобів та інших необоротних активів зріс з 282 226 тис. грн у 2022 році до 608 469 тис. грн у 2024 році, що на 326 243 тис. грн більше. У структурі майна їх частка коливалася: з 31,94% у 2022 році до 43,58% у 2024 році. Зростання питомої ваги необоротних активів може свідчити про оновлення виробничих потужностей, придбання нового обладнання чи розширення інфраструктури.

Оборотні активи демонструють зростання – з 550 599 тис. грн у 2022 році до 1 535 410 тис. грн у 2024 році, що на 984 811 тис. грн більше. Проте їх

частка у загальній структурі майна зменшилася з 62,31% до 56,39%, що пояснюється більш високими темпами зростання необоротних активів.

Матеріальні оборотні кошти зменшилися з 809 580 тис. грн (2022 р.) до 321 722 тис. грн (2024 р.), що свідчить про скорочення виробничих запасів або сировини. Їх частка у структурі оборотних активів знизилася з 91,62% до 20,96%, що, ймовірно, пов'язано з переорієнтацією фінансової політики на підвищення ліквідності або зростанням частки дебіторської заборгованості та грошових коштів.

Грошові кошти та їх еквіваленти, а також поточні фінансові інвестиції зросли з 35 014 тис. грн у 2022 році до 560 191 тис. грн у 2024 році. Частка цього показника у структурі оборотних активів збільшилася з 3,96% до 36,48%, що вказує на формування значного обсягу ліквідних ресурсів.

Таблиця 2.2

Аналіз структури майна ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.

Показник	Абсолютна величина			Питома вага			Відхилення	
	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	2024 р., тис. грн	2022 р., %	2023 р., %	2024 р., %	в абсол. велич., тис. грн	питома вага, %
Майно	883 608	1 362 849	2 722 306	100	100	100	1 838 698	0
1. Необоротні активи	333 009	386 699	1 186 896	37,69	28,37	43,58	853 887	5,89
2. Оборотні активи:	550 599	976 150	1 535 410	62,31	71,63	56,39	984 811	-5,92
2.1. Запаси і затрати	218 871	207 296	321 722	24,77	15,21	11,82	102 851	-12,95
2.2. Дебіторська заборгованість	286 066	499 045	640 867	32,37	36,62	23,54	354 801	-8,83
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти і поточні фінансові інвестиції	35 014	257 307	560 191	3,96	18,88	20,57	525 177	16,61

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Підприємство демонструє значне зростання активів, що супроводжується зміною їх структури: зменшенням частки матеріальних оборотних коштів, збільшенням питомої ваги як необоротних активів, так і ліквідних коштів. Така динаміка свідчить про активну інвестиційну діяльність і зміцнення фінансової позиції. Для збереження стійкого розвитку

підприємству варто підтримувати баланс між ліквідністю та виробничими ресурсами, забезпечуючи ефективне використання як оборотних, так і необоротних активів.

Дані свідчать, що за досліджуваний період загальний обсяг майна підприємства збільшився з 883 608 тис. грн до 2 722 306 тис. грн, що становить приріст на 1 838 698 тис. грн (понад 2,08 разів). Зростання вказує на суттєве розширення активів підприємства, що може бути зумовлене як розширенням виробництва, так і новими інвестиційними проєктами.

Необоротні активи зросли з 333 009 тис. грн у 2022 році до 1 186 896 тис. грн у 2024 році, що на 853 887 тис. грн більше. Їх частка в структурі майна за цей період зросла з 37,69% до 43,58%, що свідчить про активне оновлення та збільшення обсягів основних засобів, можливе придбання нового обладнання чи розширення виробничої інфраструктури.

Оборотні активи також продемонстрували зростання – з 550 599 тис. грн у 2022 році до 1 535 410 тис. грн у 2024 році (приріст на 984 811 тис. грн). Проте їх частка у структурі майна знизилась з 62,31% до 56,39%, що пояснюється випереджальним зростанням необоротних активів.

У складі оборотних активів найбільшу частку у 2022–2023 роках займали запаси і затрати, однак за 2024 рік їх частка зменшилася з 24,77% (2022 р.) до 11,82%. Хоча абсолютний обсяг запасів зріс на 102 851 тис. грн, зменшення питомої ваги свідчить про перерозподіл структури активів на користь інших більш ліквідних статей.

Дебіторська заборгованість збільшилася з 286 066 тис. грн у 2022 році до 640 867 тис. грн у 2024 році. Однак її питома вага у загальних активах знизилася з 32,37% до 23,54%, що може свідчити про кращу диверсифікацію активів або випереджальне зростання інших їх видів.

Найбільш суттєве зростання продемонстрували грошові кошти та їх еквіваленти разом із поточними фінансовими інвестиціями з 35 014 тис. грн у 2022 році до 560 191 тис. грн у 2024 році (приріст на 525 177 тис. грн). Їх питома вага в структурі активів піднялася з 3,96% до 20,57%, що вказує на

стратегічне накопичення ліквідних ресурсів, ймовірно, для фінансування майбутніх інвестицій або підтримки стабільності у разі коливань ринку.

Наступним етапом є аналіз виробничого потенціалу підприємства, до якого відносяться основні засоби, виробничі запаси, незавершене виробництво (табл. 2.3) [25, 26].

Таблиця 2.3

**Аналіз модифікації виробничого потенціалу
ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.**

Показник	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Темпи модифі- кації	Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%		тис. грн	%
1. Основні засоби	282226	64,27	356956	68,76	380 970	54,24	134,97	98 744	-10,08
2. Виробничі запаси	150257	34,22	154927	29,84	321 722	45,76	214,19	171 465	11,54
3. Незавершене виробництво	6 649	1,51	7 251	1,40	0	0	0	-6 649	-1,51
4. Виробничий потенціал	439132	100	519134	100	702 692		160,05	263 560	0,00
5. У % до майна	-	100	-	100	-		-	-	-

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Протягом аналізованого періоду загальний виробничий потенціал підприємства зріс з 439 132 тис. грн до 702 692 тис. грн, що становить приріст на 263 560 тис. грн або 60,05%. Це свідчить про розширення виробничих можливостей, модернізацію або збільшення масштабів діяльності.

Основні засоби зросли з 282 226 тис. грн у 2022 році до 380 970 тис. грн у 2024 році, що на 98 744 тис. грн більше. Проте їх частка у структурі виробничого потенціалу знизилася з 64,27% до 54,24%, що свідчить про зростання інших складових, зокрема виробничих запасів.

Виробничі запаси за цей період збільшилися з 150 257 тис. грн до 321 722 тис. грн (+171 465 тис. грн), а їх частка у структурі виробничого потенціалу зросла з 34,22% до 45,76%. Така динаміка може бути пов'язана зі збільшенням обсягів виробництва, підготовкою до виконання більшого обсягу замовлень або накопиченням сировини через можливі перебої в постачанні.

Незавершене виробництво, навпаки, скоротилося з 6 649 тис. грн у 2022 році до нуля у 2024 році. Зменшення цієї статті на 6 649 тис. грн та зникнення її частки в структурі (–1,51%) свідчить про оптимізацію виробничого процесу та скорочення часу виготовлення продукції, що позитивно впливає на оборотність ресурсів. У 2022–2024 роках підприємство суттєво збільшило виробничий потенціал за рахунок зростання як основних засобів, так і виробничих запасів. При цьому частка запасів зросла, а частка основних засобів дещо знизилася, що може вказувати на підготовку до масштабного виробництва. Для збереження позитивної динаміки доцільно й надалі підтримувати баланс між модернізацією основних засобів та забезпеченням достатнього рівня виробничих запасів.

Далі проведемо аналіз основних показників оцінки майнового стану підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Аналіз основних показників оцінки майнового стану
ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022–2024 рр.**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	
				+/-	%
Сума господарських засобів, що знаходяться у розпорядженні підприємства	883 608	1 362 849	2 722 306	1 838 698	-
Частка основних засобів у активах	28,74	17,33	13,99	-	-14,75
Частка активної частини основних засобів:	253 971	236 194	380 970	126 999	-
Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів	52,98	58,22	48,56	-	-4,42
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,96	1,09	0,94	-	-0,02
Коефіцієнт відновлення	1,32	1,05	1,21	-	-0,11
Коефіцієнт вибуття	0,76	0,96	0,84	-	0,08

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

За період з 2022 по 2024 роки сума господарських засобів підприємства зросла з 883 608 тис. грн до 2 722 306 тис. грн, що становить приріст на 1 838 698 тис. грн. Така позитивна динаміка свідчить про суттєве нарощування активів підприємства.

Частка основних засобів у загальних активах зменшилася з 28,74% у 2022 році до 13,99% у 2024 році (зниження на 14,75 в.п.). Це може бути наслідком випереджального зростання оборотних активів порівняно з необоротними.

Активна частина основних засобів збільшилася з 253 971 тис. грн у 2022 році до 380 970 тис. грн у 2024 році (приріст 126 999 тис. грн), що вказує на модернізацію обладнання та посилення виробничих потужностей.

Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів зменшився з 52,98% до 48,56% (–4,42 в.п.), що є позитивним сигналом та свідчить про оновлення машин і устаткування. Загальний коефіцієнт зносу основних засобів знизився з 0,96 у 2022 році до 0,94 у 2024 році (–0,02), що підтверджує тенденцію до оновлення основних фондів.

Коефіцієнт відновлення зменшився з 1,32 у 2022 році до 1,21 у 2024 році (–0,11), що може вказувати на уповільнення темпів придбання нових основних засобів. Коефіцієнт вибуття зріс з 0,76 до 0,84 (+0,08), що може бути пов'язано з вибраковкою застарілого обладнання в процесі модернізації. Підприємство активно нарощує обсяг активної частини основних засобів та зменшує рівень їх зносу, що свідчить про модернізацію виробничого обладнання. Водночас зниження частки основних засобів у структурі активів і уповільнення темпів відновлення можуть свідчити про переорієнтацію на збільшення оборотних активів або більш ліквідних ресурсів. Для збереження виробничої ефективності доцільно підтримувати оптимальний баланс між оновленням основних засобів та зростанням оборотних активів.

Наступним етапом характеристики змін у майновому стані підприємства є аналіз складу та динаміки оборотних коштів, що наведено в таблиці 2.5

За аналізований період загальний обсяг оборотних активів підприємства зріс з 550 599 тис. грн у 2022 році до 1 535 410 тис. грн у 2024 році, що становить приріст на 984 811 тис. грн. Це зростання свідчить про посилення ролі оборотних активів у забезпеченні поточної діяльності підприємства та збільшення ресурсів, доступних для оперативного використання.

Таблиця 2.5

**Аналіз складу та динаміки оборотних коштів
«Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	
				+/-	%
Усього оборотних активів, тис. грн У тому числі:	550 599.00	976 150	1 535 410	984 811	-
1. Запаси, тис. грн	218 871	207 296	321 722	102 851	-
У % до оборотних активів	39,75	21,24	20,95	-	-18,8
2. Незавершене виробництво, тис. грн	6 649	7 251	7 700	1051	-
У % до оборотних активів	1,21	0,74	0,50%	-	-0,71
2. Готова продукція, тис. грн	15 555	149	-	-	-
У % до оборотних активів	2,83	0,02	-	-	-
3. Товари, тис. грн	15 555	149	-	-	-
У % до оборотних активів	2,83	0,02	-	-	-
4. Векселі одержані, тис. грн	-	-	-	-	-
У % до оборотних активів	-	-	-	-	-
6. Дебіторська заборгованість, тис. грн	286066	499045	640 867	354 801	-
У % до оборотних активів	51,96	51,12	41,74	-	10,22
7. Поточні фінансові інвестиції, тис. грн	-	-	-	-	-
У % до оборотних активів	-	-	-	-	-
8. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	35 014	257 307	560 191	525 177	-
У % до оборотних активів	6,36	26,36	36,49	-	30,13
9. Інші оборотні активи, тис. грн	3 113	9 987	8 556	5 443	-
У % до оборотних активів	0,57	1,02	0,56	-	-0,01
10. Витрати майбутніх періодів, тис. грн	-	-	4 074	-	-
У % до оборотних активів	-	-	0,27	-	-

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

За аналізований період загальний обсяг оборотних активів підприємства зріс з 550 599 тис. грн у 2022 році до 1 535 410 тис. грн у 2024 році, що становить приріст на 984 811 тис. грн. Це зростання свідчить про посилення ролі оборотних активів у забезпеченні поточної діяльності підприємства та збільшення ресурсів, доступних для оперативного використання.

Запаси збільшилися з 218 871 тис. грн до 321 722 тис. грн (+102 851 тис. грн), проте їх частка у структурі оборотних активів зменшилася з 39,75% до 20,95% (-18,8 в.п.). Це може свідчити про зменшення залежності підприємства від значних виробничих запасів та переорієнтацію на інші, більш ліквідні

активи.

Незавершене виробництво зросло з 6 649 тис. грн до 7 700 тис. грн (+1 051 тис. грн), але його частка в структурі оборотних активів зменшилася з 1,21% до 0,50%, що є позитивною тенденцією з точки зору прискорення обороту ресурсів.

Готова продукція та товари у 2024 році відсутні, що може свідчити про оперативний збут продукції без накопичення на складах.

Дебіторська заборгованість зросла з 286 066 тис. грн у 2022 році до 640 867 тис. грн у 2024 році (+354 801 тис. грн). При цьому її частка у структурі оборотних активів знизилася з 51,96% до 41,74% (–10,22 в.п.), що свідчить про диверсифікацію оборотних активів та зростання ролі інших складових.

Найбільш значним було зростання грошових коштів та їх еквівалентів – з 35 014 тис. грн до 560 191 тис. грн (+525 177 тис. грн). Їх частка в оборотних активах збільшилася з 6,36% до 36,49% (+30,13 в.п.), що вказує на підвищення ліквідності підприємства та створення фінансового резерву для інвестицій або непередбачених витрат.

Інші оборотні активи зросли з 3 113 тис. грн до 8 556 тис. грн, хоча їх частка в загальному обсязі залишилася незначною (близько 0,56%). Витрати майбутніх періодів з'явилися у 2024 році (4 074 тис. грн), що може бути пов'язано з передоплатами або попереднім фінансуванням окремих проектів.

Отже, структура оборотних активів підприємства зазнала суттєвих змін. Хоча запаси та дебіторська заборгованість зросли в абсолютних значеннях, їх частка зменшилася, натомість значно зросла частка грошових коштів, що свідчить про орієнтацію на підвищення фінансової гнучкості та ліквідності. Це позитивно впливає на здатність підприємства оперативно реагувати на ринкові зміни та забезпечувати фінансування стратегічних проектів без залучення додаткових зовнішніх ресурсів.

Далі необхідно проаналізувати складові необоротних активів підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

**Аналіз складу і динаміки необоротних активів
ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р	Відхилення	
				+/-	%
Усього необоротних активів, тис. грн У тому числі:	333 009	386 699	1 186 896	853 887	-
1. Нематеріальні активи, тис. грн	65	3 366	1 604	1 539	-
У % до необоротних активів	0,02	0,87	0,14	-	0,12
2. Незавершене будівництво, тис. грн	-	-	544 839	544 839	-
У % до необоротних активів	-	-	45,9	-	49,9
3. Основні засоби, тис. грн	253 971	236 194	380 970	126 999	-
У % до необоротних активів	76,27	61,08	32,09	-	-44,18
4. Довгострокові фінансові інвестиції, тис. грн	-	-	-	-	-
У % до необоротних активів	-	-	-	-	-
5. Довгострокова дебіторська заборгованість	-	-	24 261	24 261	-
У % до необоротних активів	-	-	2,04	2,04	-
6. Відстрочені податкові активи, тис. грн	17 805	3 205	15 340	-2 465	-
У % до необоротних активів	5,35	0,83	1,29%	-	-4,06
7. Інші необоротні активи, тис. грн	28 255	120 762	227 499	199 244	-
У % до необоротних активів	8,48	31,23	19,17	-	+10,69

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

За аналізований період загальний обсяг необоротних активів підприємства зріс з 333 009 тис. грн у 2022 році до 1 186 896 тис. грн у 2024 році, що становить приріст на 853 887 тис. грн. Це зростання є значним і свідчить про активну інвестиційну діяльність та розширення матеріально-технічної бази.

Нематеріальні активи зросли з 65 тис. грн до 1 604 тис. грн (+1 539 тис. грн), але їх частка у структурі необоротних активів залишається незначною (0,14% у 2024 р.), що є типовим для підприємств виробничого спрямування.

Найбільш суттєве зростання спостерігається за статтею «Незавершене будівництво» – у 2024 році воно становило 544 839 тис. грн, тоді як у 2022–2023 роках його не було. Частка цієї статті у структурі необоротних активів склала 45,9%, що свідчить про масштабні інвестиційні проекти, спрямовані на розвиток та модернізацію виробничих потужностей.

Основні засоби зросли з 253 971 тис. грн у 2022 році до 380 970 тис. грн у 2024 році (+126 999 тис. грн). Проте їх частка у структурі необоротних активів знизилася з 76,27% до 32,09% (–44,18 в.п.) через значне збільшення обсягу незавершеного будівництва та інших статей.

Довгострокова дебіторська заборгованість з'явилася лише у 2024 році (24 261 тис. грн, 2,04% у структурі), що може свідчити про надання підприємством відстрочок платежів на тривалий період або про інвестиційні угоди з відтермінованими розрахунками.

Відстрочені податкові активи зменшилися з 17 805 тис. грн у 2022 році до 15 340 тис. грн у 2024 році (–2 465 тис. грн), а їх частка у структурі скоротилася з 5,35% до 1,29%. Інші необоротні активи збільшилися з 28 255 тис. грн у 2022 році до 227 499 тис. грн у 2024 році (+199 244 тис. грн). Їх питома вага за цей період зросла на 10,69 в.п., що може бути пов'язано з придбанням спеціалізованого обладнання.

За 2022–2024 роки підприємство суттєво збільшило обсяг необоротних активів, головним чином за рахунок інвестицій у незавершене будівництво та зростання вартості інших необоротних активів. Зменшення частки основних засобів зумовлене випереджальним розвитком нових інвестиційних напрямів, що свідчить про модернізацію інфраструктури.

Аналіз ефективності використання майна передбачає розрахунок показників рентабельності, що характеризують результативність залучення активів у господарській діяльності підприємства (табл. 2.7).

Від'ємне значення рентабельності активів у 2022 році свідчить про збитковість діяльності підприємства, що могло стати наслідком повномасштабного вторгнення рф, зниженням обсягів виробництва та продажів, зростанням витрат на сировину, логістику та енергоресурси.

Різке зростання рентабельності активів у 2023 році до 82,10% свідчить про надзвичайно високий рівень ефективності використання ресурсів. В умовах воєнної економіки подібні стрибки можуть вигідними зовнішніми угодами.

Таблиця 2.7

**Оцінка ефективності використання майна ТОВ «Євро Фуд Сервіс»,
2022-2024 рр.**

Коефіцієнт	Роки			Відхилення 2024 р. +, – до 2022 р.
	2022	2023	2024	
Рентабельність активів (майна)	-4,28	82,1	42,04	46,32
Рентабельність поточних активів	-7,9	85,68	41,76	49,66
Рентабельність інвестицій	-6,19	51,93	29,67	35,86
Рентабельність власного капіталу	-7,33	47,9	21,7	29,03
Рентабельність реалізованої продукції	-2,53	26,17	17,37	19,9

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Зниження показника до 42,04% у 2024 році свідчить про зменшення прибутковості активів у порівнянні з попереднім роком, однак значення залишається високим, що говорить про збереження ефективного використання ресурсів.

Від’ємне значення рентабельності поточних активів у 2022 році свідчить про збиткову діяльність підприємства. Це могло бути зумовлено падінням обсягів продажу, зростанням собівартості продукції, перебоями у постачанні сировини та логістичних ланцюгів, що були характерними для української економіки в перший рік повномасштабного вторгнення.

Різке зростання показника у 2023 році до 85,68% говорить про винятково ефективне використання оборотних активів. У воєнних умовах такий результат часто пояснюється гнучкою адаптацією бізнесу до ринкових змін та вдалими короткостроковими контрактами.

У 2024 році показник знизився до 41,76%, що свідчить про зменшення прибутковості поточних активів у порівнянні з попереднім роком, але все ще вказує на їх ефективне використання.

Рентабельність власного капіталу у 2022 році була від'ємною (–7,33%), що свідчить про збитковість діяльності в умовах воєнної кризи та зростання витрат. У 2024 році показник знизився до 21,7%, що пояснюється збільшенням власного капіталу за рахунок реінвестування та інвестицій, однак загалом динаміка відображає перехід підприємства від кризового стану до стійкої прибутковості. Подальше зростання рентабельності залежатиме від ефективності реалізації інвестиційних проєктів і оптимальної структури капіталу.

Рентабельність реалізованої продукції у 2023 році суттєво зросла, що свідчить про підвищення ефективності основної діяльності та управління витратами. У 2024 році показник знизився до 17,37% через зростання собівартості та стабілізацію цін, проте загалом динаміка підтверджує здатність підприємства адаптуватися до складних умов і зберігати фінансову стійкість.

Динаміка показників відображена на рисунку 2.2.

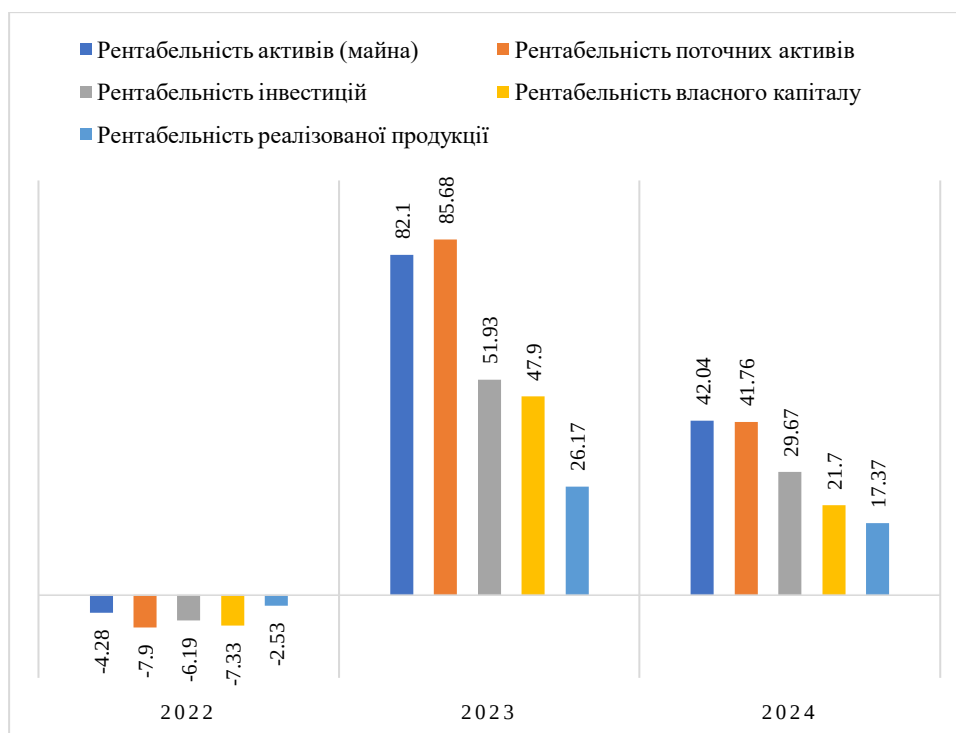

Рис. 2.2. Динаміка показників оцінки ефективності використання майна ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Отже, нестабільне отримання прибутку, що підтверджується коливаннями показників рентабельності вимагає від підприємства гнучкого підходу до управління фінансовими ресурсами.

2.2. Аналіз ефективності управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс»

Метою оцінювання ефективності управління фінансовими ризиками є виявлення сильних і слабких сторін системи управління ризиками, ідентифікація основних тенденцій та формування рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості [27, 28].

Аналіз динаміки показників ліквідності та фінансової стійкості підприємства дає змогу оцінити ефективність управління фінансовими ризиками та його вплив на загальний фінансовий стан підприємства (табл. 2.8).

У 2022 році коефіцієнт загальної ліквідності становив 1,77, що за умов воєнного стану можна оцінити як помірно стійкий рівень, хоча діяльність підприємства супроводжувалася високими ризиками непередбачуваних витрат і перебоїв у розрахунках. У 2023 році показник різко зріс до 6,87, що свідчить про значне накопичення оборотних активів як захисного фінансового резерву.

Таблиця 2.8

Оцінка ліквідності ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.

Коефіцієнт	Роки			Відношення
	2022	2023	2024	2024 р. до 2022 р., +, -
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,77	6,87	6,31	4,54
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,03	5,25	5,84	4,81
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,11	1,79	2,3	2,19

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

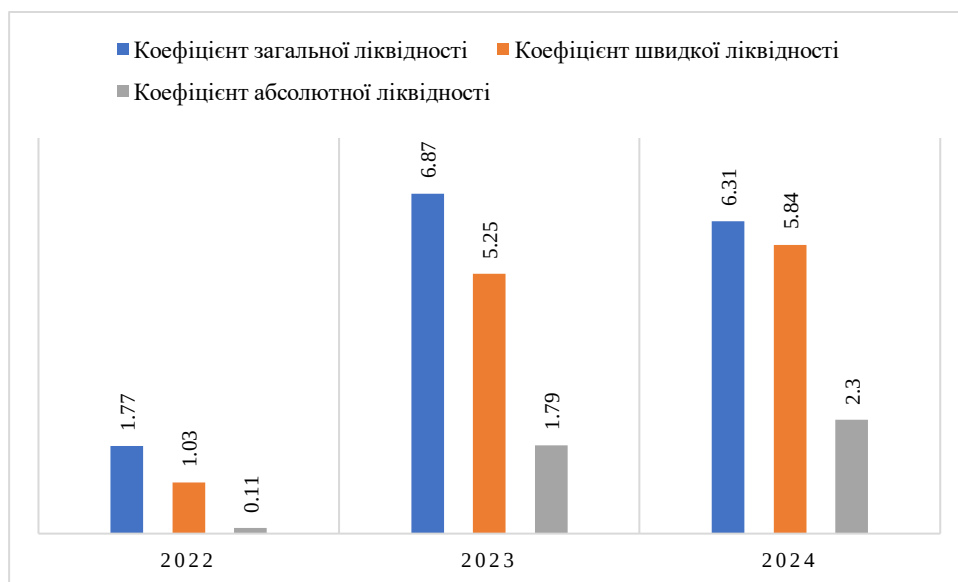
У 2024 році коефіцієнт дещо знизився до 6,31, але залишився високим, відображаючи збереження ліквідності при частковому спрямуванні коштів на

інвестиційні цілі. Водночас надмірно високі значення можуть вказувати на неефективне використання капіталу.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2022 році становив 1,03, що формально забезпечувало платоспроможність, проте в умовах війни супроводжувалося значними фінансовими ризиками. У 2023 році показник зріс до 5,25, що стало результатом накопичення грошових коштів і дебіторської заборгованості в межах захисної фінансової стратегії. Загалом динаміка свідчить про послідовне зміцнення платоспроможності підприємства, хоча в середньостроковій перспективі доцільним є поступове спрямування надлишкової ліквідності в інвестиції.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2023 році зріс до 1,79, а у 2024 році до 2,3, що вказує на надзвичайно високий рівень ліквідності та фінансової стійкості. Водночас утримання значних обсягів коштів у грошовій формі, особливо в умовах інфляції, може призводити до втрати потенційного доходу та недоотримання інвестиційних вигод.

Динаміка показників відображена на рисунку 2.3.

**Рис. 2.3. Динаміка показників оцінки ліквідності
ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.**

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Для комплексної оцінки фінансової стійкості підприємства побудуємо аналітичну таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.

Коефіцієнт	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р., +,-
	2022	2023	2024	
Коефіцієнт фінансової незалежності	-0,54	0,89	0,91	1,45
Коефіцієнт фінансового ризику	-2,85	0,12	0,1	2,95
Коефіцієнт маневреності	-1,43	3,15	2,08	3,51
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,14	4,69	3,01	-2,13
Коефіцієнт кредиторської заборгованості	15,5	5,44	10,63	-4,87
Строк погашення дебіторської заборгованості	70,04	76,6	119,6	49,56
Строк погашення кредиторської заборгованості	23,23	66,18	33,86	10,36
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-2,9	1,83	1,05	3,95
Коефіцієнт оборотності запасів	91,88	14,4	22,61	-69,27
Коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом	-0,46	0,17	0,05	0,51

У 2022 році значення коефіцієнта фінансової незалежності становило -0,54, що свідчить про від'ємний власний капітал, тобто зобов'язання підприємства перевищували його активи. У 2023 році ситуація кардинально змінилася. Зростання даного показника демонструє не лише намагання підприємства вийти з кризового стану, а й формування стійкої фінансової основи, що особливо важливо в умовах нестабільності.

Динаміка коефіцієнта фінансової незалежності свідчить про намагання компанії покращення фінансової стійкості: від критично збиткового стану у 2022 році до практично автономності у 2024 році. В умовах війни така трансформація є особливо показовою і свідчить про ефективну стратегію відновлення та накопичення капіталу. Однак у майбутньому важливо

забезпечити не лише фінансову незалежність, а й ефективність використання капіталу, щоб надлишкова концентрація власних ресурсів не стримувала потенційне зростання.

Динаміка коефіцієнта фінансового ризику демонструє перехід від критично небезпечного рівня залежності від кредиторів до майже повної фінансової самостійності. Така трансформація свідчить про успішну політику нарощення власного капіталу та обмеження залучення зовнішніх ресурсів, що значно знижує ризики у воєнний час. Однак у перспективі варто пам'ятати, що надмірне уникнення позикових коштів може обмежувати темпи розвитку, адже розумне використання фінансового левериджу здатне прискорити зростання підприємства.

Коефіцієнт маневреності демонструє перехід від критично низької фінансової гнучкості до високого рівня маневреності капіталу. Підприємство змогло подолати наслідки збитковості та дефіциту власних оборотних коштів, сформувавши достатній обсяг мобільних фінансових ресурсів, необхідних для стабільної роботи в умовах воєнної економіки та реалізації інвестиційних планів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, скільки разів на рік підприємство в середньому погашає заборгованість своїх клієнтів та інших дебіторів. У 2022 році його значення становило 5,14, що свідчить про досить швидке повернення коштів від покупців. У 2023 році показник знизився до 4,69, що може свідчити про відстрочку платежів для утримання покупців у складних економічних умовах. У 2024 році коефіцієнт знизився до 3,01, що вказує на істотне збільшення середнього періоду погашення дебіторської заборгованості, що пов'язано зі зростанням обсягів продажів у кредит та розширенням клієнтської бази, де частина партнерів мала обмежені можливості для швидких розрахунків через триваючу війну та економічну нестабільність.

Коефіцієнт кредиторської заборгованості у 2022 році становив 15,5, що зумовлено високою виручкою відносно поточних зобов'язань і обережною борговою політикою в умовах війни. У 2023 році показник знизився до 5,44, що може свідчити про зростання короткострокових зобов'язань або

уповільнення їх погашення. У 2024 році коефіцієнт зріс до 10,63, відображаючи відновлення оборотності кредиторської заборгованості та зміцнення платоспроможності підприємства.

Строк погашення дебіторської заборгованості у 2022 році становив 70,04 днів, що можна оцінити як прийнятний рівень з урахуванням воєнних умов. У 2023 році показник зріс до 76,60 днів, що свідчить про уповільнення надходжень від дебіторів. У 2024 році строк погашення суттєво збільшився до 119,60 днів, що вказує на погіршення оборотності дебіторської заборгованості, зростання фінансових ризиків та додатковий тиск на ліквідність підприємства.

Строк погашення кредиторської заборгованості показує середню кількість днів, необхідних підприємству для розрахунку з постачальниками та іншими кредиторами. У 2022 році цей показник становив 23,23 днів, що свідчить про доволі швидке виконання зобов'язань перед контрагентами. У перший рік повномасштабної війни це можна розцінювати як стратегічно правильне рішення, оскільки своєчасні розрахунки допомагали підтримувати надійні відносини з постачальниками та забезпечувати стабільність поставок у період.

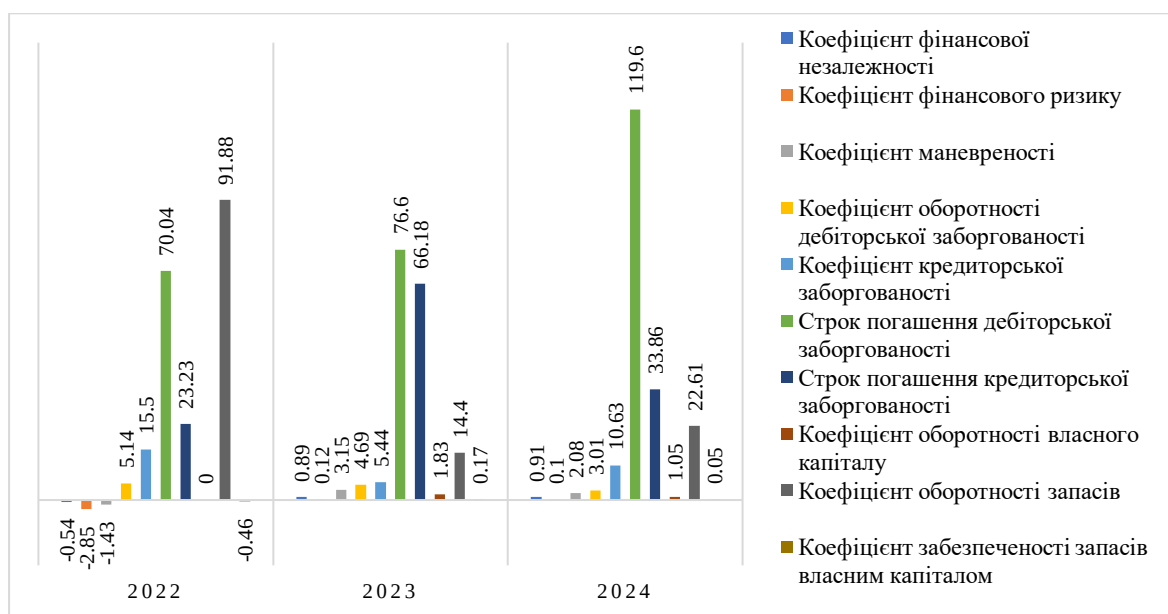
Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує, скільки гривень чистого доходу підприємство отримує на кожную гривню власного капіталу, і відображає ефективність його використання у формуванні виручки. У 2022 році ситуація свідчила про критичний фінансовий стан підприємства, коли обсяг зобов'язань перевищував активи, а використання власних коштів для генерації доходу фактично було неможливим. У 2023 році коефіцієнт зріс до 1,83, що означало суттєве покращення ефективності використання власного капіталу. У 2024 році показник знизився до 1,05, що свідчить про зменшення швидкості обороту власного капіталу.

Коефіцієнт оборотності запасів у 2022 році становив 91,88, що в умовах війни було зумовлено скороченням обсягів запасів через логістичні труднощі та невизначеність попиту. У 2023 році показник різко знизився до 14,4, що свідчить про накопичення запасів і уповільнення їх обігу. У 2024 році коефіцієнт зріс до 22,61, що вказує на прискорення обороту запасів та

оптимізацію політики управління ними, зменшення потреби в оборотному капіталі й витрат на зберігання.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом у 2022 році відображав складну фінансову ситуацію, зумовлену економічними викликами початку повномасштабної війни та обмеженими можливостями нарощення власного капіталу. Загалом динаміка показника у 2022–2024 роках свідчить про поступову адаптацію підприємства до воєнних умов, перехід від високої залежності від зовнішнього фінансування до більш збалансованої фінансової структури. Водночас важливим залишається підтримання оптимального співвідношення між запасами і власним капіталом для збереження фінансової стійкості.

Динаміка показників відображена на рисунку 2.4.

**Рис. 2.4. Динаміка показників оцінки фінансової стійкості
ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.**

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що фінансова стійкість ТОВ «Євро Фуд Сервіс» у досліджуваному періоді поступово зміцнювалася: підприємство змогло адаптуватися до складних умов воєнного часу, підвищити платоспроможність і зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування. Водночас для забезпечення довгострокової стабільності та зростання доцільним є подальше підвищення ефективності

використання власного капіталу й оптимізація управління оборотними активами.

2.3. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства є важливим елементом системи управління фінансовими ризиками, оскільки дозволяє своєчасно виявити загрози втрати платоспроможності та фінансової стійкості. Застосування відповідних аналітичних моделей дає змогу комплексно оцінити фінансовий стан підприємства, спрогнозувати можливі кризові явища та обґрунтувати управлінські рішення, спрямовані на мінімізацію фінансових ризиків і забезпечення стабільного розвитку.

У сучасній практиці коефіцієнт Бівера (КБ) застосовується для раннього виявлення тенденцій погіршення фінансового стану підприємства та оцінки ризику банкрутства, що дозволяє своєчасно ідентифікувати загрози формування незадовільної структури балансу [29].

$$\text{КБ } 2022 = -196\,733 + 235\,191 / 516\,832 + 683\,180 = 0,03$$

$$\text{КБ } 2023 = -34\,917 + 288\,937 / 1\,049\,530 + 310\,649 = 0,19$$

$$\text{КБ } 2024 = 583\,822 + 336\,021 / 0 + 143\,966 = 6,39$$

Якщо протягом тривалого часу цей показник не перевищує 0,2, то це свідчить про формування незадовільної структури балансу. Рекомендоване значення коефіцієнта Бівера за міжнародними стандартами перебуває в інтервалі 0,17-0,4. Аналіз розрахованих показників свідчить, що фінансова структура підприємства погіршилася і потребує детального аналізу причинно-наслідкових зв'язків та можливих коригувань для покращення фінансової стійкості підприємства.

Модель Альтмана (Altman Z-score) є результатом обстеження та дослідження автором 66 підприємств (у яких 50% були визнані банкрутами, а інші продовжували функціонувати) із використанням 22 фінансових показників і являє собою п'ятифакторну модель дескриптивної діагностики ймовірності банкрутства підприємства – об'єкта дослідження – комбінацію із найважливіших чинників для оцінки рівня ймовірності банкрутства підприємств, що досліджуються. У 1977 р. Альтман удосконалив власну

модель, сформулювавши ZETA™ модель. Із комерційних міркувань математична структура ZETA™ моделі автором не була оприлюднена, що не дає змоги продіагностувати підвищення рівня якості моделі Альтмана [30].

Практичні дослідження щодо вибіркової сукупності підприємств свідчать про те, що в разі знаходження розрахункового значення Z-показника нижче від критичної величини 2,7 підприємство практично є банкрутом. Достовірність цієї моделі за окремими джерелами оцінюється на рівні 95%.

Результати численних розрахунків Z-показника Альтмана свідчать, що його розрахункові значення можуть приймати значення в проміжку (-14; +22). Загалом модель Альтмана має такий вигляд:

$$Z = 1,2A + 1,4B + 3,3C + 0,6D + 1,0E,$$

де A= Робочий капітал / Загальна вартість активів;

B= Чистий прибуток / Загальна вартість активів;

C= Чистий дохід / Загальна вартість активів;

D= Ринкова капіталізація підприємства / Сума заборгованості;

E= Обсяг продажу / Загальна вартість активів.

Через відсутність даних про ринкову капіталізацію підприємства показник D не може бути врахований, тому розрахунок Z-моделі проводиться за чотирма доступними показниками, що знижує точність оцінки ймовірності банкрутства.

$$A_{2022} = -267\,954 / 746\,583 = -0,36$$

$$A_{2023} = 86\,237 / 883\,608 = 0,1$$

$$A_{2024} = 239\,950 / 1\,362\,849 = 0,18$$

$$B_{2022} = -196\,733 / 746\,583 = -0,26$$

$$B_{2023} = -34\,917 / 883\,608 = -0,04$$

$$B_{2024} = 583\,822 / 1\,362\,849 = 0,43$$

$$C_{2022} = 964\,220 / 746\,583 = 1,29$$

$$C_{2023} = 1\,380\,608 / 883\,608 = 1,56$$

$$C_{2024} = 2\,230\,869 / 1\,362\,849 = 1,64$$

$$E_{2022} = 687\,854 / 746\,583 = 0,94$$

$$E_{2023} = 1\,096\,245 / 883\,608 = 1,24$$

$$E_{2024} = 1\,430\,040 / 1\,362\,849 = 1,05$$

$$Z_{2022} = (1,2 \cdot -0,36) + (-0,26 \cdot 1,4) + (3,3 \cdot 1,29) + (1 \cdot 0,94) = 4,4$$

$$Z_{2023} = (1,2 \cdot 0,1) + (-0,04 \cdot 1,4) + (3,3 \cdot 1,56) + (1 \cdot 1,24) = 6,5$$

$$Z_{2024} = (1,2 \cdot 0,18) + (0,43 \cdot 1,4) + (3,3 \cdot 1,64) + (1 \cdot 1,05) = 7,3.$$

За умови, що критична величина Z-показника для визначення практичного банкрутства становить 2,7, ми можемо проаналізувати результати:

2022 року значення Z (4,4) виявляється вище від критичного значення, що свідчить про відсутність практичного банкрутства;

2023 року значення Z (6,5) також перевищує критичну величину, вказуючи на відсутність практичного банкрутства;

2024 року значення Z (7,3) також є вищим за критичне значення, що свідчить про відсутність практичного банкрутства.

Таким чином, за розрахованими показниками Z-моделі Альтмана ТОВ «Євро Фуд Сервіс» не потрапляє у зону високого ризику банкрутства в жодному з досліджуваних років, що свідчить про відносно стабільний фінансовий стан підприємства.

Модель Спрінгейта (Springate S-Score) характеризується інтегральною оцінкою ймовірності банкрутства на основі фінансових коефіцієнтів [31]:

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D,$$

де A = Робочий капітал / Загальна вартість активів;

B = Прибуток до сплати податків та відсотків / Загальна вартість активів;

C = Прибуток до сплати податків / Короткострокова заборгованість;

D = Обсяг продажу / Загальна вартість активів

$$A_{2022} = -267\,954 / 746\,583 = -0,36$$

$$A_{2023} = 86\,237 / 883\,608 = 0,1$$

$$A_{2024} = 239\,950 / 1\,362\,849 = 0,18$$

$$B_{2022} = -196\,733 / 746\,583 = -0,26$$

$$B_{2023} = -34\,917 / 883\,608 = -0,04$$

$$B_{2024} = 583\,822 / 1\,362\,849 = 0,43$$

$$C_{2022} = -196\,733 / 683\,180 = -0,29$$

$$C_{2023} = -34\,917 / 310\,649 = -0,11$$

$$C_{2024} = 583\,822 / 143\,966 = 4,06$$

$$D_{2022} = 687\,854 / 746\,583 = 0,94$$

$$D_{2023} = 1\,096\,245 / 883\,608 = 1,24$$

$$D_{2024} = 1\,430\,040 / 1\,362\,849 = 1,05$$

$$Z_{2022} = (1,03 * -0,36) + (3,07 * -0,26) + (0,66 * -0,29) + (0,4 * 0,94) = -0,98$$

$$Z_{2023} = (1,03 * 0,1) + (3,07 * -0,04) + (0,66 * -0,11) + (0,4 * 1,24) = 0,40$$

$$Z_{2024} = (1,03 * 0,18) + (3,07 * 0,43) + (0,66 * 4,06) + (0,4 * 1,05) = 4,61.$$

Інтервал значень результуючого показника Z поділено на основі єдиної критичної точки, яка відповідає значенню Z -показника у 0,862. Отже, підприємство із достовірністю 92% може бути віднесено до категорії потенційних банкрутів, якщо розрахункове значення Z -показника для нього менше 0,862.

Відповідно до розрахунків Z -показника, у 2022 році його значення становило -0,98, що вказує на потенційний ризик банкрутства. У 2023 році показник зріс до 0,40, залишаючись нижче критичного значення 0,862, що свідчить про наявність фінансових проблем. У 2024 році Z -показник перевищив критичне значення, що демонструє високий рівень фінансової стійкості підприємства.

Отже, провівши комплексний аналіз ймовірності банкрутства ТОВ «Євро Фуд Сервіс» за методиками Z -моделі Альтмана, Springate S-Score та іншими кількісними підходами, можна зробити висновок, що фінансова стійкість підприємства протягом досліджуваного періоду суттєво покращилася. У 2022–2023 роках показники знаходилися нижче критичних значень або в зоні фінансових проблем, що свідчить про наявність ризиків банкрутства. У 2024 році інтегральні показники перевищили критичні рівні, що відображає стабілізацію фінансового стану, ефективне управління оборотними та власними коштами та низький рівень ризику втрати платоспроможності. Динаміка показників підтверджує поступову адаптацію підприємства до складних економічних умов і забезпечення його фінансової стабільності та стійкості.

Висновки до розділу 2

Підприємство демонструє стабільне зростання основних фінансових показників, що свідчить про ефективність його виробничо-господарської діяльності.

ТОВ «Євро Фуд Сервіс» за досліджуваний період суттєво наростило обсяги як необоротних, так і оборотних активів, при цьому відбулося збільшення частки основних засобів та грошових коштів у структурі майна. Зменшення питомої ваги запасів та дебіторської заборгованості при зростанні ліквідних коштів свідчить про орієнтацію підприємства на підвищення фінансової гнучкості та готовність до масштабних інвестиційних проєктів. Для забезпечення сталого розвитку важливо й надалі зберігати баланс між довгостроковими та короткостроковими активами, ефективно управляти запасами та дебіторською заборгованістю.

У 2024 році показники рентабельності дещо знизилися порівняно з 2023 роком, однак залишаються на достатньо високому рівні, демонструючи ефективність управління активами. Рентабельність власного капіталу відображає перехід підприємства від кризового стану до стабільної прибутковості, а динаміка рентабельності продукції свідчить про здатність адаптуватися до складних економічних умов.

Фінансова стійкість ТОВ «Євро Фуд Сервіс» у досліджуваному періоді поступово зміцнювалася: підприємство змогло адаптуватися до складних умов воєнного часу, підвищити платоспроможність і зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Розрахунок Z-показника Альтмана та інших моделей прогнозування банкрутства підтверджують зниження фінансових ризиків і стабілізацію платоспроможності. Загальна динаміка показників свідчить про здатність підприємства адаптуватися до складних економічних умов, підтримувати збалансовану структуру фінансування та забезпечувати фінансову стійкість.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТОВ «ЄВРО ФУД СЕРВІС»

3.1. Впровадження аналітично-інформаційного забезпечення управління фінансовими ризиками підприємства

Здійснивши детальний аналіз існуючої системи управління ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс» виявлено, що компанія застосовує лише фрагментарні підходи до ідентифікації, оцінки та контролю фінансових ризиків. Відсутня чітка методологія та регулярний моніторинг потенційних загроз.

Виникають труднощі з класифікацією ризиків за рівнями їх впливу на діяльність компанії. Не розроблено стратегію реагування на ідентифіковані ризики. Обмежені ресурси на впровадження ефективної системи управління ризиками.

Вважаємо, що для забезпечення ефективного управління ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс» необхідно детально проаналізувати та ідентифікувати ключові ризики, що можуть вплинути на фінансову стабільність компанії. До таких ризиків відносяться:

- валютні ризики – коливання курсів іноземних валют, що можуть спричинити збитки при проведенні міжнародних операцій;
- кредитні ризики – несвоєчасні або неповні розрахунки клієнтів, що призводить до зниження ліквідності компанії;
- ціновий ризик – значні коливання цін на сировину, товари та послуги, що впливає на рентабельність бізнесу.

Для підвищення ефективності управління фінансовими ризиками доцільно застосувати алгоритм розробки стратегії, що передбачає послідовне виконання таких кроків:

1. Аналіз сценаріїв. Розробити детальні сценарії щодо потенційних ризиків, їх наслідків та способів реагування. Це дозволить компанії бути готовою до різних ситуацій та швидко приймати обґрунтовані рішення.

2. Диверсифікація. Упровадити стратегію диверсифікації фінансових інструментів, джерел доходів та ринків присутності, що знизить вразливість до окремих ризиків та забезпечить стабільність компанії.

3. Трансфер ризиків. Передати частину фінансових ризиків третім особам, зокрема через страхування, хеджування або аутсорсинг.

Після визначення алгоритму розробки стратегії управління ризиками наступним логічним кроком є впровадження системи моніторингу та контролю, яка дозволяє своєчасно виявляти загрози, оцінювати їхній вплив та реалізовувати відповідні заходи реагування.

Основні складові такої системи представлені на рисунку 3.1.

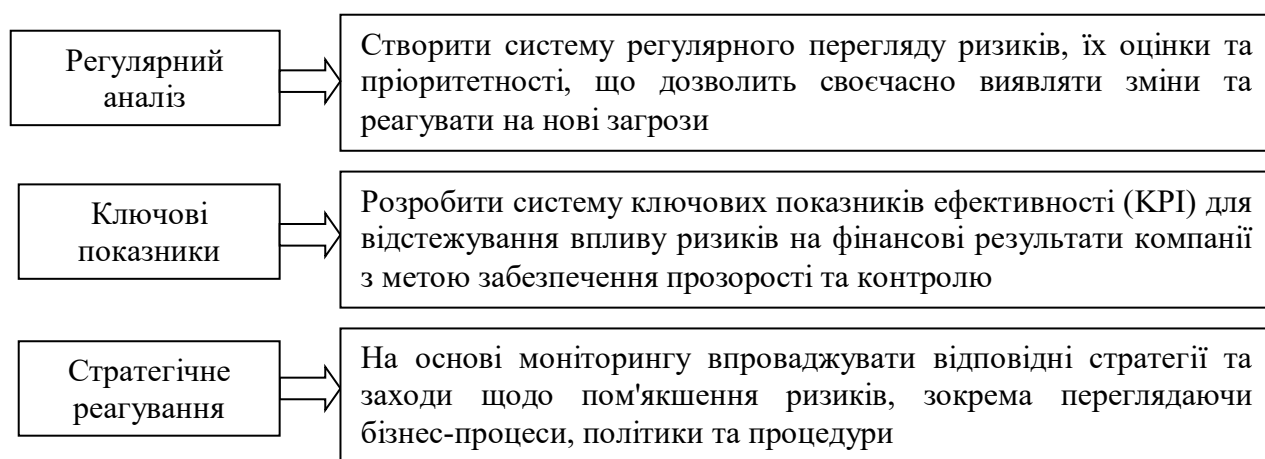

Рис. 3.1. Основні складові системи управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс»

Важливою умовою удосконалення системи управління фінансовими ризиками є підвищення кваліфікації персоналу у сфері управління ризиками. Запропоновані заходи можуть включати тренінги та семінари для підвищення компетенцій працівників у методах ідентифікації, оцінки та управління фінансовими ризиками. Наставництво та коучинг можуть бути одною з складових – впровадження програми наставництва, залучаючи досвідчених фахівців з ризик-менеджменту для персоналізованого навчання та підтримки. Також важливим фактором можна виділити сприяння обміну кращими практиками та досвідом управління ризиками між працівниками, у тому числі із залученням зовнішніх експертів. Додатково важливо є створити умови для

постійного професійного розвитку персоналу, зокрема шляхом онлайн-курсів, вебінарів та доступу до профільної літератури [32].

Для ефективного управління ризиками сучасні компанії використовують такі підходи аналітично-інформаційного забезпечення підприємства:

ERM (Enterprise Risk Management) – комплексний підхід, що інтегрує управління ризиками в усі рівні діяльності підприємства. Передбачає створення ризик-профілю компанії та регулярну переоцінку ризиків;

RCSA (Risk and Control Self-Assessment) – самостійна оцінка ризиків і внутрішніх контролів у структурних підрозділах;

KRI (Key Risk Indicators) – система ключових індикаторів ризику для моніторингу потенційних загроз у режимі реального часу;

Stress testing & Scenario analysis – моделювання несприятливих ситуацій та оцінка потенційного впливу на фінанси компанії.

У сучасних умовах швидких змін на ринку важливо автоматизувати процес управління ризиками, застосовуючи наступні методи та інструменти:

SAP Risk Management – забезпечує повну інтеграцію з фінансовими процесами;

LogicGate Risk Cloud – платформа для оцінки, моніторингу й управління ризиками;

MetricStream, Resolver, Protecht – гнучкі GRC-рішення (Governance, Risk, Compliance).

Power BI, Tableau, Qlik – для візуалізації фінансових ризиків, трендів та KPI у режимі реального часу.

Встановлено, що інтеграція інструментів ІІІ в систему управління ризиками відкриває нові можливості:

✓ прогнозна аналітика (Predictive Analytics) – ІІІ аналізує великі обсяги даних та виявляє закономірності, що дозволяє прогнозувати ризики на ранніх етапах;

✓ обробка природної мови NLP (Natural Language Processing) – передбачає аналіз текстових звітів, договорів або новин з метою виявлення прихованих загроз.

✓ роботизація процесів RPA (Robotic Process Automation) – автоматизація рутинних процесів перевірки, верифікації та моніторингу ризиків, знижуючи ймовірність помилок і підвищуючи швидкість обробки інформації.

Використання алгоритмів машинного навчання може зменшити частку безнадійної дебіторської заборгованості на 10–15% через точнішу оцінку клієнтських ризиків [33].

Інтеграція сучасних підходів та інструментів в систему управління ризиками дозволить підвищити оперативність реагування на ризики; зменшити людський фактор у процесі прийняття рішень; забезпечити прозорість процесів для інвесторів та партнерів; знизити вразливість до зовнішніх шоків та зміцнити фінансову стійкість.

Удосконалення процесу аналітично-інформаційного забезпечення управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс» дозволить знизити загальний рівень фінансових ризиків компанії близько на 15%, що сприятиме стабільності функціонування. Завдяки підвищенню ефективності управління ризиками можна очікувати приріст прибутковості бізнесу до 20% за рахунок кращого контролю витрат та оптимізації процесів.

3.2. Оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Євро Фуд Сервіс»

Дебіторська заборгованість – це сума коштів, яку підприємству зобов'язані сплатити юридичні або фізичні особи (покупці, замовники, бюджет, працівники тощо) за вже відвантажені товари, виконані роботи, надані послуги або за іншими розрахунками на певну дату.

Кредиторська заборгованість – це зобов'язання підприємства перед іншими суб'єктами господарювання, які виникають у процесі його операційної діяльності. Вона охоплює заборгованість за товари, роботи та послуги, перед бюджетом, за розрахунками зі страхування, заробітною платою, а також перед іншими кредиторами. Належне управління цими зобов'язаннями дозволяє підтримувати фінансову стійкість підприємства, уникати пені, штрафів і судових позовів [34].

Аналіз динаміки дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Євро Фуд Сервіс» представлений у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості
ТОВ «Євро Фуд Сервіс», 2022-2024 рр.**

Стаття балансу	Дебіторська заборгованість, тис. грн			Кредиторська заборгованість, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн	
	Роки			Роки			Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість
	2022	2023	2024	2022	2023	2024		
За товари, роботи та послуги	126109	172290	311504	36616	69275	132062	185395	95446
За розрахунками з бюджетом	222802	283289	227665	27842	46169	47489	4863	19647
Інша	134273	122248	154319	36771	77100	49109	20046	12338
Разом	479782	542668	640867	101229	192544	228660	161085	127431

Джерело: складено і розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз динаміки дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Євро Фуд Сервіс» свідчить про їх суттєве зростання, що характеризує посилення залежності підприємства від розрахункових операцій з контрагентами та державними органами. Найбільше зростання спостерігається за дебіторською заборгованістю за товари, роботи та послуги, яка у 2024 році збільшилася на 185 395 тис. грн порівняно з 2022 роком і досягла 311 504 тис. грн, що вказує на уповільнення інкасації коштів та зростання ризику неплатежів. Водночас кредиторська заборгованість за даною статтею зросла на

95 446 тис. грн і становила 132 062 тис. грн, що свідчить про використання відстрочок платежів як джерела короткострокового фінансування.

Зростання дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на 4 863 тис. грн до 227 665 тис. грн у поєднанні з істотним збільшенням відповідної кредиторської заборгованості на 19 647 тис. грн до 47 489 тис. грн може вказувати на дисбаланс у податкових розрахунках та підвищення податкового навантаження на оборотний капітал. Аналогічна тенденція простежується і за іншою дебіторською та кредиторською заборгованістю, зростання яких у 2024 році становило відповідно 20 046 тис. грн та 12 338 тис. грн, що свідчить про накопичення взаємних зобов'язань та недостатню ефективність контролю за розрахунками.

Загалом, збільшення загального обсягу дебіторської заборгованості на 161 085 тис. грн до 640 867 тис. грн при одночасному зростанні кредиторської заборгованості на 127 431 тис. грн до 228 660 тис. грн свідчить про погіршення платіжної дисципліни контрагентів і підвищення ризиків втрати ліквідності. Така ситуація потребує посилення управління дебіторською заборгованістю, скорочення строків її погашення та оптимізації структури кредиторських зобов'язань з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Інформаційне забезпечення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю потребує документального підтвердження стану заборгованості. Зі свого боку, на підприємстві доцільно встановити допустимий рівень заборгованості, розробити процедури взаємодій між відповідними підрозділами стосовно закупівель товарно-матеріальних цінностей, замовлення послуг та робіт на умовах комерційного кредиту [35, 36].

Управлінські заходи з оптимізації включатимуть в себе розробку середньострокової моделі планування платежів з урахуванням сезонності продажів, очікуваних надходжень та строків виконання зобов'язань, що дозволить забезпечити своєчасність оплати без перевантаження касових залишків. Підписання договорів із гнучкими умовами оплати: подовження

строків за стабільної співпраці або отримання знижок при передоплаті знизить тиск на обігові кошти та зміцнить партнерські відносини. Автоматизація обліку кредиторської заборгованості дає змогу контролювати строки погашення, формувати нагадування, звіти, автоматизувати погодження платежів.

Наприклад, регулярний моніторинг коефіцієнтів: покриття поточних зобов'язань (Current Ratio); загальної платоспроможності; середній термін оплати кредиторської заборгованості (DPO) дозволяють швидко виявити проблеми та коригувати політику управління ризиками [37].

Створення резервного фонду для критичних платежів забезпечить уникнення прострочень у разі непередбачених обставин. AI-платформи для фінансового аналізу (наприклад, Tesorio, Gaviti, Upflow) – дозволяють передбачати ризики неплатежів, оптимізувати строки розрахунків, ранжувати постачальників за рівнем надійності. Моделі машинного навчання можуть прогнозувати часові рамки виконання зобов'язань на основі історичних даних. Блокчейн-рішення у сфері контрактів забезпечують прозорість та автоматичне виконання умов розрахунків.

Очікуваний ефект від наведених заходів включає:

- зниження частки простроченої заборгованості на 20–25% упродовж року;
- покращення обіговості зобов'язань та зміцнення ліквідності;
- підвищення прибутковості за рахунок уникнення штрафів і витрат на обслуговування боргу;
- зміцнення партнерських відносин із постачальниками.

Оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості полягає у досягненні балансу між своєчасною оплатою зобов'язань та ефективним використанням фінансових ресурсів. Надмірна заборгованість збільшує ризики втрати ділової репутації, зниження кредитного рейтингу та втрати постачальників. З іншого боку, надто швидка оплата рахунків може призвести до браку обігових коштів.

Раціональний підхід до управління дебіторською та кредиторською заборгованістю сприяє поліпшенню платоспроможності підприємства, зниженню витрат, підвищенню рентабельності, а також створює передумови для сталого розвитку.

Для ефективної оптимізації дебіторською та кредиторською заборгованості вважаємо доцільним впровадити систему моніторингу строків виконання зобов'язань, що дозволить уникати прострочень платежів та санкцій та забезпечить належний рівень дисципліни розрахунків.

Варто ініціювати переговори з метою подовження строків оплати або отримання знижок за дострокову оплату, що дозволить гнучкіше управляти потоками грошових коштів; планування надходжень і витрат дає змогу заздалегідь прогнозувати можливі дефіцити коштів і відповідно коригувати графіки платежів; регулярне оцінювання коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності допомагає своєчасно виявляти проблеми в управлінні заборгованістю; часткове резервування коштів для погашення термінових зобов'язань забезпечує гнучкість у несподіваних ситуаціях; впровадження сучасних програмних рішень (наприклад, ERP-систем) дозволяє мінімізувати людський фактор, забезпечити прозорість та оперативність у веденні обліку заборгованостей.

Впровадження зазначених заходів сприятиме покращенню фінансової дисципліни, підвищенню ефективності управління ресурсами, зменшенню ризиків та забезпеченню стабільного функціонування підприємства.

Таким чином, оптимізація величини дебіторської та кредиторської заборгованості та обґрунтоване управління нею є невід'ємним елементом загальної фінансової стратегії підприємства, що дозволяє забезпечити стабільність, надійність та конкурентоспроможність. Враховуючи економічну ситуацію в умовах воєнного стану, кредиторській заборгованості потрібно приділяти значну увагу, від ефективності управління якою залежить фінансовий стан підприємства, його платоспроможність, діловий імідж та конкурентоспроможність на ринку.

Висновки до розділу 3

У розділі запропоновані напрями удосконалення системи управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс». Виявлено, що існуючі підходи до ідентифікації, оцінки та контролю фінансових ризиків є фрагментарними, відсутня чітка методологія, регулярний моніторинг та стратегія реагування на потенційні загрози.

Запропоновано комплекс заходів для удосконалення системи управління ризиками: розробку детальних сценаріїв ризиків, диверсифікацію фінансових інструментів, трансфер ризиків через страхування та хеджування, впровадження системи моніторингу з ключовими показниками ефективності, підвищення кваліфікації персоналу та інтеграцію сучасних інформаційних і аналітичних інструментів, включаючи ERP-системи та платформи з елементами штучного інтелекту. Такі заходи дозволяють підвищити оперативність реагування на ризики, знизити вплив людського фактору на прийняття рішень та забезпечити прозорість процесів для інвесторів і партнерів.

Щодо дебіторської та кредиторської заборгованості, проведено аналіз її структури та динаміки, виявлено зростання обсягів заборгованості, що перевищує темпи росту реалізації продукції. Розроблено управлінські заходи для оптимізації дебіторської та кредиторської заборгованості: середньострокове планування платежів із урахуванням сезонності, підписання договорів із гнучкими умовами оплати, автоматизація обліку та контролю, створення резервного фонду для критичних платежів, використання сучасних аналітичних платформ для прогнозування ризиків неплатежів.

Реалізація запропонованих заходів дозволить знизити загальний рівень фінансових ризиків близько на 15%, зменшити частку простроченої кредиторської заборгованості на 20–25%, підвищити ліквідність та рентабельність діяльності. Інтеграція системи управління ризиками та оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості сприятимуть стабільності фінансового стану, підвищенню конкурентоспроможності та забезпеченню сталого розвитку ТОВ «Євро Фуд Сервіс».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі магістра досліджено теоретико-методичні та прикладні аспекти управління фінансовими ризиками підприємства на прикладі ТОВ «Євро Фуд Сервіс». У процесі дослідження досягнуто поставленої мети та вирішено всі визначені завдання, що дозволяє сформулювати такі узагальнюючі висновки та пропозиції.

У результаті аналізу теоретичних підходів встановлено, що фінансові ризики є невід'ємною складовою господарської діяльності підприємства та формуються під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Визначено, що сучасні умови функціонування бізнесу, зокрема макроекономічна нестабільність, посилення конкурентного тиску, інфляційні процеси та воєнний стан, істотно підвищують рівень фінансової невизначеності та потребують впровадження комплексної системи управління фінансовими ризиками.

Проведений аналіз організаційно-економічної діяльності ТОВ «Євро Фуд Сервіс» показав, що підприємство характеризується значними масштабами діяльності, розвиненою виробничою інфраструктурою та стабільною присутністю на внутрішньому й зовнішніх ринках. Разом з тим результати аналізу структури активів і фінансових показників засвідчили наявність ризиків, пов'язаних зі змінами структури майна, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, а також коливаннями показників ліквідності та платоспроможності.

Оцінка ефективності управління фінансовими ризиками дала змогу виявити, що на підприємстві відсутня формалізована система ризик-менеджменту, а управління ризиками має фрагментарний характер і здійснюється переважно в межах фінансового контролю. Аналіз ймовірності банкрутства свідчить про наявність потенційних фінансових загроз, які за несприятливих умов можуть негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства, що підтверджує доцільність посилення превентивних заходів у сфері управління ризиками.

З урахуванням отриманих результатів обґрунтовано напрями удосконалення системи управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс». Запропоновано впровадження системи організаційно-інформаційного забезпечення управління ризиками, яка передбачає ідентифікацію ключових фінансових ризиків, формування профілю ризику, визначення допустимого рівня ризику та впровадження регулярного моніторингу фінансових показників.

Доцільним є впровадження системи моніторингу та контролю ризиків, що базується на регулярному аналізі ключових фінансових коефіцієнтів, зокрема показників ліквідності, платоспроможності та оборотності кредиторської заборгованості, що дозволить своєчасно виявляти негативні тенденції та оперативно коригувати фінансову політику підприємства.

Окрему увагу доцільно приділити оптимізації величини кредиторської заборгованості шляхом узгодження строків розрахунків з постачальниками, впровадження платіжного календаря та посилення внутрішнього фінансового контролю. Такі заходи сприятимуть підвищенню фінансової дисципліни, зменшенню ризику штрафних санкцій і покращенню ділової репутації підприємства.

Перспективним напрямом удосконалення системи управління фінансовими ризиками є інтеграція цифрових інструментів, зокрема елементів штучного інтелекту, прогнозової аналітики, технологій NLP та RPA, що дозволить автоматизувати процеси збору та аналізу даних, підвищити точність прогнозування ризиків і оперативність прийняття управлінських рішень.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності управління фінансовими ризиками ТОВ «Євро Фуд Сервіс», зміцненню його фінансової стійкості, зниженню ймовірності банкрутства та створенню передумов для стабільного розвитку підприємства в умовах динамічного та нестабільного ринкового середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горячий Ю., Андрійченко Ж. Сутність поняття «фінансовий ризик» підприємства. URL: [https://ndipzir.org.ua/wpcontent/uploads/2018/Ryga_07_12_2018/Ryga18\(15\).pdf](https://ndipzir.org.ua/wpcontent/uploads/2018/Ryga_07_12_2018/Ryga18(15).pdf)
2. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. Національні фінанси: підручник / за ред. В. І. Грушка. – Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2017. – 660 с.
3. Внукова Н. М., Успенко В. І., Временко Л. В. Ризики, що впливають на фінансову діяльність підприємства // Нові вектори розвитку: зб. наук. праць / СумДУ. – Суми, 2025. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/50562/5/Novi_vektory_rozvytku.pdf
4. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. *Фінансовий ризик і методи його вимірювання* // Фінанси України. – 2000. – № 5. – С. 13–23.
5. Диба М. І. Причини виникнення фінансових та маркетингових ризиків у діяльності підприємств / М. І. Диба // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 669 : Логістика. – С. 39–46.
6. Dombrovska S. Вплив фінансового ризику на систему управління фінансовими ресурсами підприємства. URL: https://journals.uran.ua/vsed_oneu/article/view/186430/185733
7. Бездітко О. Управління фінансовими ризиками підприємства. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2020. № 3. С. 43–49.
8. Марченко В., Усик О. (2025). Зовнішні та внутрішні загрози фінансової та економічної безпеки підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*, 338 (1), 329–333. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-49>
9. Бутов А. Сутність фінансових ризиків у діяльності суб'єктів господарювання та управління ними. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36495/1/%D0%91%D1%83%D1%82%D0%BE%D0%B2%20%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%B9.pdf

10. Гросул В.А., Усова М.О. Ризик: сутність, причини виникнення та основні види. Економічний простір. 2021. № 176. С. 58–64.
11. Соболев А.С. Сутність поняття «фінансовий ризик підприємства». URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/1106/1/Sobol.pdf>
12. Гутовський С.І. Створення системи моніторингу фінансових ризиків як інструменту забезпечення фінансової стабільності підприємства // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Фінанси, Маркетинг, Менеджмент, Економіка: сталі рішення та цифрові трансформації» 5-6 червня 2025 р. С. 114-116.
13. Соболев А.С. Сутність поняття «фінансовий ризик підприємства». URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/1106/1/Sobol.pdf>.
14. Дядюк М.А. Управління ризиками: конспект лекцій для студентів спец. 051 «Економіка», 056 «Міжнародні економічні відносини», 075 «Маркетинг» / Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків: Форт, 2017. 81 с.
15. Гусаковська Т.О., Шарко А. О. Управління ризиками підприємства в сучасних умовах господарювання 150 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/300245701.pdf>.
16. Марусяк Н.Л., Бак Н.А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2022/20.pdf
17. Приймак С.В. Фінансовий аналіз: практикум. Київ: Видавничий дім «Фінансова академія», 2021. 280 с.
18. Яцук О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки // Вісник економічних наук. 2018. Т. 29 (68), № 3.
19. Корнева Н.О., Шаповалова І.О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2023. № 234. С. 52–57.

20. Посохов І.М., Ходирєва О.О., Кабиш Г.Ю. Сучасні міжнародні стандарти ризик-менеджменту. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162874796.pdf>
21. Фалович В.А., Ціх Г.В., Тимошик М.М. Концептальні підходи до управління ризиками на промислових підприємствах. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/27916/1/Monografija_2019.pdf#page=173
22. Добринь С.В. Управління фінансовими ризиками підприємства. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4073>
23. Офіційний сайт ТОВ «Євро Фуд Сервіс». URL: <https://www.eufservice.com/>
24. Звітність ТОВ «Євро Фуд Сервіс». URL: <https://www.eufservice.com/reports?year=2024>
25. Громова А.Є. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів // Молодий вчений. – 2016. – № 5 (32). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/12.pdf>
26. Животок Е.Б. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення // Фінанси, страхування і біржова діяльність. 2017. № 1. С. 36–39.
27. Олексів І.Б., Фещур Р.В. Проблеми аналізу та оцінки фінансового стану підприємства. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/8496/1/51.pdf>
28. Пилипенко А.В. Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансового стану підприємства. 2016. URL: http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/7470/1/ilovepdf_com-13-18.pdf
29. Barboza F., Kimura H., Altman E. Machine learning models and bankruptcy prediction // Expert Systems With Applications. – 2017. – Vol. 83. – Pp. 405–417. doi:10.1016/j.eswa.2017.04.016.
30. Ватченко О.Б., Шаранов Р.С. Використання моделей оцінки ймовірності банкрутства на підприємствах України. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 6 (17). С. 132–138.

31. Кількісні моделі прогнозування банкрутства // Підручники для студентів онлайн. URL: https://stud.com.ua/45535/ekonomika/kilkisni_modeli_prognozuvannya_bankrutstva
32. Литовченко О.Ю. Підходи до ідентифікації та оцінки фінансових ризиків підприємства. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-16-2018.pdf#page=398>
33. Hadityo F. S., Indrawati N. K. Jurnal Management Risiko dan Keuangan, 2024, Vol. 3, № 3. DOI:10.21776/jmrk.2024.03.3.08
34. Коблянська І. О., Драбанич А. В., Тарун Т. Кредиторська заборгованість підприємства: сутність і класифікація // Державний торговельно-економічний університет. – 2025. – С. 80–81.
35. Жукевич С., Рожелюк В., Портоварас Т., Жук Н., Денчук П. «Концепція управління ризиками: інтегральний аналіз за критеріями фінансового стану підприємств». *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2024. Т. 3, № 56 С. 156–172. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4363/4112>
36. Кондратенко Н., Писаревський І., Боровик М. Теоретико-методичні аспекти управління фінансовими ризиками промислових підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 40 <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-57>
37. Кисельов І. Система показників платоспроможності та ліквідності, їх взаємозв'язок з фінансовою стійкістю // Економіка та суспільство. – 2025. – DOI:10.32782/2524-0072/2025-75-41.

ДОДАТКИ

